

1934-02

groen-planning

Werk-unit voor vormgeving,
ordening en projectbegeleiding van
stad, landschap en infrastructuur

“Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren” STARTNOTITIE MER EN SMB / PLANMER Gemeente Maasdriel

Groen-planning Maastricht BV
Handelsreg. Maastricht 14629313

Markt 10
6231 LS Meerssen

Tel. 043 - 325 40 38
Fax 043 - 321 18 34
info@groenplanning.nl

Bank: Rabobank Maastricht
rek.nr. 13.13.26.406
BTW nr. NL007267125B01

**“Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren”
STARTNOTITIE MER EN SMB / PLANMER
Gemeente Maasdriel**

Opdrachtgever : Niba NV
Nieuwe Plein 5
6811 KN Arnhem

Projectleider : dhr. mr. M. Brand

Opdrachtnemer : Groen-planning Maastricht bv
Markt 10
6231 LS Meerssen

Projectarchitect : dhr. ing. Jan H. van de Mortel, B.N.T
landschapsarchitect

Bevoegd gezag : Gemeente Maasdriel
Burgemeester en Wethouders

Projectgroep : Niba
Groen-planning Maastricht
BRO
Gemeente Maasdriel

dhr. mr. M. Brand
dhr. ing. Jan H. van de Mortel
dhr. ir. N. van Hooijdonk
dhr. ir. A. Wouda

Projectnummer : 2535
Datum : 26 april 2007
Status : definitief
Geautoriseerd :

Groen-planning Maastricht BV
Handelsreg. Maastricht 14629313

Markt 10
6231 LS Meerssen

Tel. 043 - 325 40 38
Fax 043 - 321 18 34
info@groenplanning.nl

Bank: Rabobank Maastricht
rek.nr. 13.13.26.406
BTW nr. NL007267125B01

INHOUDSOPGAVE

	blz.
1 Inleiding	4
1.1 Algemeen	4
1.2 "Ruimte voor MAASdriel"	6
1.3 Leeswijzer	11
2 Aanleiding en doelstelling	12
2.1 Aanleiding	12
2.2 Probleemstelling	12
2.3 Plaatsbepaling	13
3 Planologisch kader	15
3.1 Algemeen	15
3.2 Europees en Rijksbeleid	15
3.2.1 Nota Ruimte	15
3.2.2 Beleidslijn Grote Rivieren	15
3.2.3 Rijksbeleid grondstofwinning en ontgronding	18
3.2.4 Experimenten met Aangepast Bouwen (EMAB)	18
3.2.5 Nota Belvedere	19
3.2.6 Natuurbeschermingswet	19
3.2.7 Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn	20
3.2.8 Ecologische Hoofdstructuur	23
3.2.9 Uitvoeringsplan Natuurvriendelijke Oevers	24
3.2.10 Natuurrijke Maas	24
3.2.11 Flora- en faunawet	26
3.2.12 Nota natuur, bos en landschap in de 21 ^e eeuw	26
3.2.13 Integrale Verkenning Maas	26
3.3 Provinciaal beleid	27
3.3.1 Streekplan Gelderland	27
3.3.2 Gelders Rivierdijkenplan	28
3.3.3 Kadernota Belvoir	28
3.3.4 Provinciaal beleid voor natuur en landschap in de uiterwaarden	29
3.3.5 Beleidsnota Industriezand Gelderland 2001-2008	29
3.3.6 Streekplan-uitwerking verruiming woningbouwcontouren	29
3.3.7 Strategisch Groenproject Fort Sint Andries	29
3.4 Gemeentelijk en regionaal beleid	30
3.4.1 Structuurvisie Rivierenland 2004-2015	30
3.4.2 Structuurvisie Plus gemeente Maasdriel	30
3.4.3 Gemeentelijk verkeer- en vervoerbeleid	33
3.4.4 Bestemmingsplan Buitengebied	33
3.5 Conclusie planologisch kader	33
4 Huidige situatie	34
4.1 Landschap	34
4.2 Landgebruik	35
4.3 Hydrologie	35
4.4 Flora en fauna	38
4.5 Archeologie	40

		blz.
5	Voorgenomen ontwikkeling	42
5.1	<i>Periode 2003-2005</i>	42
5.2	<i>Uitvoering van de plannen</i>	45
5.3	<i>Zandmeren en omgeving</i>	45
5.4	<i>Grondstoffenwinning</i>	50
6	Te onderzoeken effecten	52
6.1	<i>Algemeen</i>	52
6.2	<i>Milieueffecten met een tijdelijk karakter</i>	52
6.3	<i>Milieueffecten met een permanent karakter</i>	53
7	Alternatieven	57
7.1	<i>Uitgangspunten</i>	57
7.2	<i>Algemeen</i>	58
7.3	<i>Voorkeursalternatief</i>	58
7.4	<i>Meest Milieuvriendelijk Alternatief</i>	58
7.5	<i>Nulalternatief</i>	59
8	Procedures en besluitvorming MER	61
8.1	<i>Besluiten</i>	61
8.2	<i>Procedure mer</i>	62
8.3	<i>Procedure planmer</i>	63
8.3	<i>Fasering mer en combinatie planmer en mer</i>	64
9	Literatuur	67
10	Begrippenlijst	68

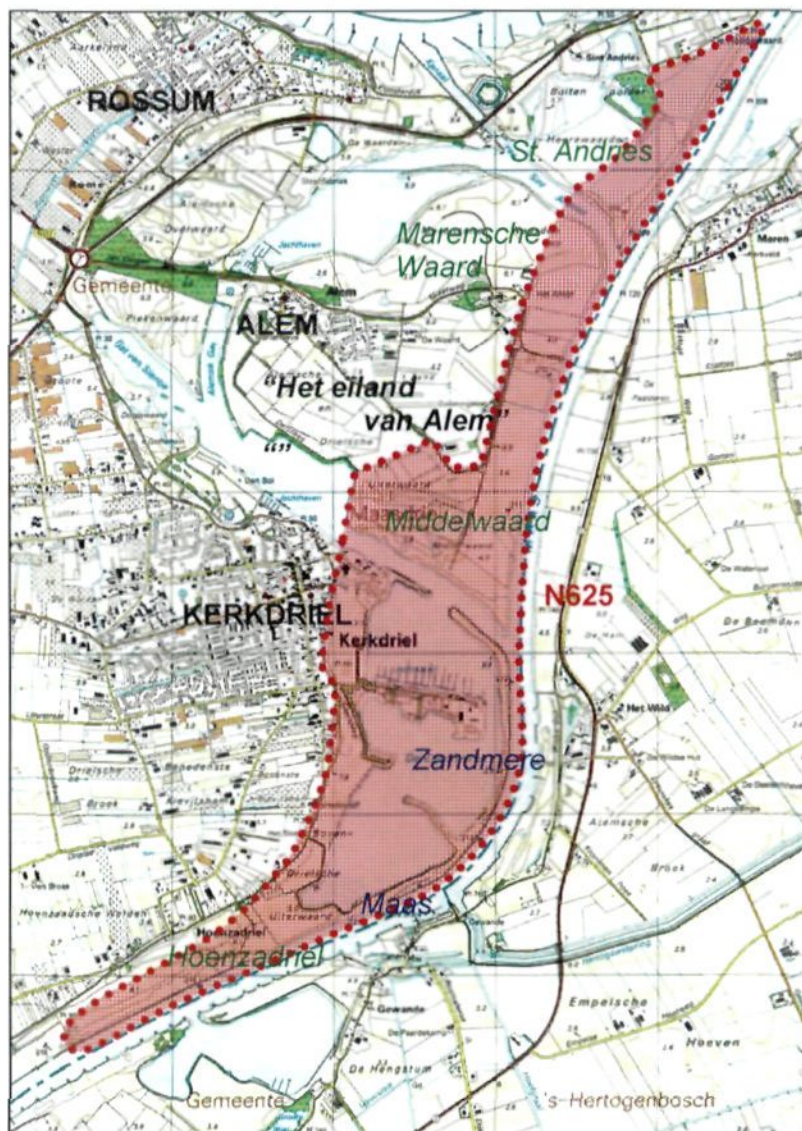
BIJLAGEN

Bijlage 1	Fact sheets deelprojecten planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren"
	a. Zandmeren en omgeving
	b. Verplaatsing zandoverslagterrein
	c. Haven Hedel
	d. Aanleg passantensteiger Well
Bijlage 2	Waterdiepten van de Zandmeren

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Deze startnotitie is geschreven als eerste fase voor een MER (Milieu Effect Rapportage). Met een startnotitie schetst een initiatiefnemer een beeld van een beoogde ontwikkeling. Dat betekent dat een startnotitie de "onderzoeksrichting" van de beoogde ontwikkeling aangeeft en niet tot doel heeft te dienen als een stuk op basis waarvan besluitvorming (goedkeuring of vergunningverlening) plaatsvindt. Een startnotitie kan dan ook worden gezien als een verkenning van (on-) mogelijkheden.

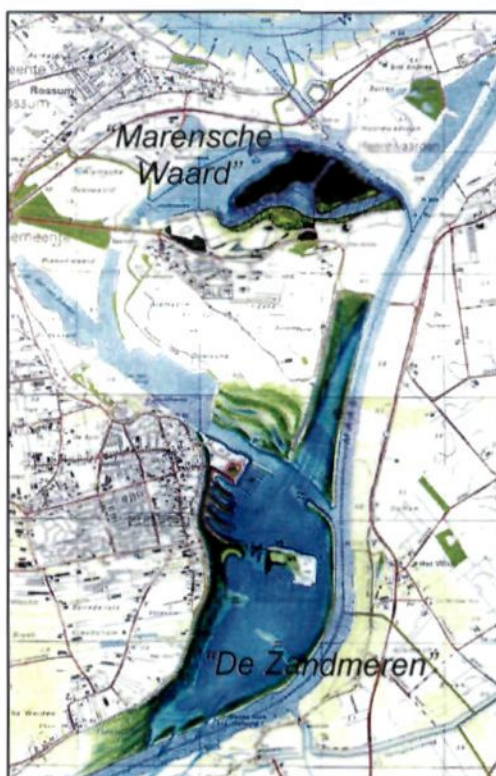

Kaart 1 Begrenzing van het plangebied "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren". Negatieve effecten op gebieden in de omgeving zullen in het MER eveneens geanalyseerd worden.

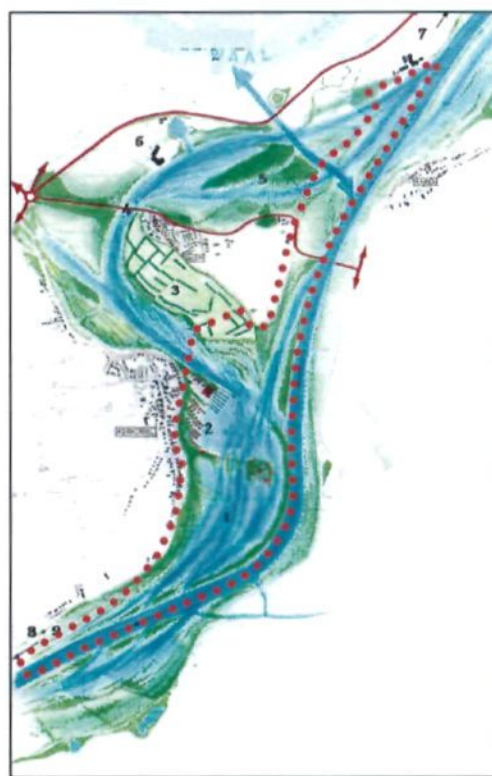
Het doorlopen van een mer-procedure is noodzakelijk wanneer in een gebied nieuwe activiteiten worden toegestaan die "mer-plichtig" zijn. Dat is het geval bij de uitvoering van het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren". Dit planconcept is gebaseerd op de integrale ontwikkelingsvisie "Ruimte voor MAASdriel" en bestaat uit twee deelgebieden, elk bestaand uit meerdere projecten.

De begrenzing van het gebied waarbinnen de MER-plichtige onderdelen van het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" worden gerealiseerd is aangegeven op kaart 1: het plangebied. Dit gebied grenst aan de oost- en zuidzijde aan de rivier Maas. Westelijk loopt het plangebied door de uiterwaarden van St. Andries, Marensche Waard, Middelwaard, de Zandmeren en Hoenzadriel. Het gebied is gelegen in de Gelderse gemeente Maasdriel.

In een groter verband gezien situeert het plangebied zich centraal in het Gelderse rivierengebied, op korte afstand van de plek waar Maas en Waal elkaar bijna raken. Enkele grotere in de omgeving gelegen kernen zijn naast Kerkdriel ook Zaltbommel, Tiel en 's-Hertogenbosch. Het zuidelijke deel van het plangebied (oostelijk van Kerkdriel) hoort oorspronkelijk bij de Bommelerwaard. Het noordelijke deel (rondom Alem) hoort van origine bij de komgronden tussen 's-Hertogenbosch, Lith en Oss. Als gevolg van een bochtafsnijding in de Maas is deze situatie vroeg in de 20ste eeuw gewijzigd; het "eiland van Alem" is ontstaan.

Kaart 2 Sectorale / planmatige benadering

Kaart 3 Integrale ontwikkelingsvisie

De integrale visie "Ruimte voor MAASdriel" is in opdracht van Niba NV en Delgromij BV opgesteld door Groen-planning Maastricht BV in samenwerking met Burgemeester en Wethouders van Gemeente Maasdriel. In de praktijk is gebleken dat de opstelling van één MER voor de twee deelgebieden gezien het verschil in aard, prioritering en draagvlak op korte termijn niet haalbaar is. Om deze reden is gekozen voor twee aparte MERs, namelijk één voor "de Zandmeren" en één voor de "Marensche Waard". Het Besluit milieu-effectrapportage bepaalt de mer-plicht voor de besluitvorming met betrekking tot de ruimtelijke ordening, vergunningverlening en uitvoering van "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren". Het eerste besluit dat voorziet in de aanleg van van een grondstofwinlocatie groter dan 100 ha is het bestemmingsplan, dat wordt opgesteld onder het bevoegd gezag van gemeente Maasdriel.

Het doel van het MER is het in beeld brengen van de met het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" verbandhoudende milieueffecten. Op basis hiervan kan gemeente Maasdriel een besluit nemen ten aanzien van de gewenste ontwikkeling. Het college van GS van provincie Gelderland kan deze informatie meenemen in haar besluitvorming bij de partiële herziening van het streekplan. Het MER dient tevens ter onderbouwing van de voor het project noodzakelijke ontgrondingsvergunning en voor de noodzakelijke wijziging van het vigerende bestemmingsplan. De opstelling van het MER "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" is een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer Niba NV. Beoordeling vindt plaats door gemeente Maasdriel.

1.2 "Ruimte voor MAASdriel"

Integrale ontwikkelingsvisie

In de periode 2003-2005 is naar aanleiding van twee verschillende initiatieven een integrale ontwikkelingsvisie uitgewerkt voor ontwikkelingen in de uiterwaarden van Kerkdriel en Alem. Het betreft initiatieven gericht op de herinrichting van de Zandmeren en op zandwinning en natuurontwikkeling in de Marensche Waard. In de afgelopen twee jaren is getracht beide initiatieven aan elkaar te koppelen en is zowel het tussen- als het omliggende gebied waar mogelijk meegenomen in de integrale ontwikkelingsvisie "Ruimte voor MAASdriel".

Intentieovereenkomst

Gemeente Maasdriel, Delgromij BV en Niba NV hebben medio 2005 de intentieovereenkomst "Ruimte voor MAASdriel" opgesteld en getekend. Doelen van deze overeenkomst zijn te onderzoeken of en op welke wijze overeenstemming ontstaat over de haalbaarheid van een concrete uitwerking van de integrale ontwikkelingsvisie "Ruimte voor MAASdriel", het onderzoeken van wenselijkheid en/of noodzaak voor het opstellen van een MER voor het plangebied, het in beeld brengen van werkzaamheden als gevolg van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke vereisten en het al dan niet vastleggen van een ontwikkelingsprogramma.

Planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren"

Niba NV werkt samen met de gemeente Maasdriel aan een herinrichting van de uiterwaarden in de gemeente. Het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" voorziet gemeente Maasdriel op hoofdlijnen in het ontwikkelen van een waterfront Kerkdriel, nieuwe natuur en watergebonden recreatie. De nieuwe inrichting van het gebied heeft een positief effect op de doorstroming bij hoogwater, waardoor de kans op hoogwaterschade wordt beperkt. Tevens wordt ruimte gecreëerd om een aantal wensen cq. lopende problemen van gemeente Maasdriel en van particulieren op te lossen. Delfstofwinning en de ontwikkeling van het nieuwe dorpsfront van Kerkdriel vormen de belangrijkste financiële motoren achter het geheel.

*Onderscheid integrale ontwikkelingsvisie en planconcepten
"Ruimte voor MAASdriel"*

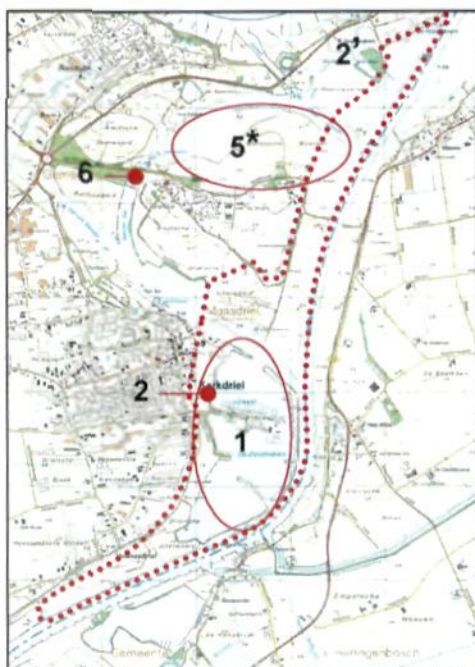
De Integrale ontwikkelingsvisie "Ruimte voor MAASdriel" (Groen-planning, 2005) heeft betrekking op de Maasuijterwaarden van gemeente Maasdriel, waarbinnen de Zandmeren en de Marensche Waarde de voornaamste deelgebieden zijn.

Met het Planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" (initiatief Niba nv) worden de beoogde ontwikkelingen ter plaatse van de Zandmeren en de in bijlage 1 van dit rapport opgenomen locaties aangeduid. Deze startnotitie MER heeft betrekking op dit planconcept.

Het Planconcept "Ruimte voor MAASdriel, Marensche Waard" (initiatief Delgromij nv) omhelst beoogde ontwikkelingen ter plaatse van de Marensche Waard en de dam in de oude Maasarm aan de westzijde van Alem bedoelt. Voor deze ontwikkelingen zal te zijner tijd een aparte mer-procedure worden gevolgd.

Volgens de integrale ontwikkelingsvisie "Ruimte voor MAASdriel" wordt de uitvoering van de volgende deelprojecten gebundeld:

1. Herinrichting van de Zandmeren (beperkte zandwinning, nieuwe functie voor de voormalige steenfabriek, realisatie nieuw Maasfront Kerkdriel, plassegebied laten meestromen);
2. Verplaatsing van het huidige zandoverslagbedrijf in de Zandmeren (2) naar zandoverslaglocatie De Hogewaard (2') ter hoogte van Maaskilometer 208,0 (oplossen conflict recreatie en overslag zand en grind, ruimte creëren voor gewenste functies, verbeteren logistiek voor verwerking materiaal, uitbreiding loswal);
3. Het verwijderen van slibdeposities op de bodem van de haven van Hedel;
4. Aanbrengen passantensteiger bij uitspanning het "Oude Veerhuis" bij Well;

Kaart 3 Koppeling van deelprojecten

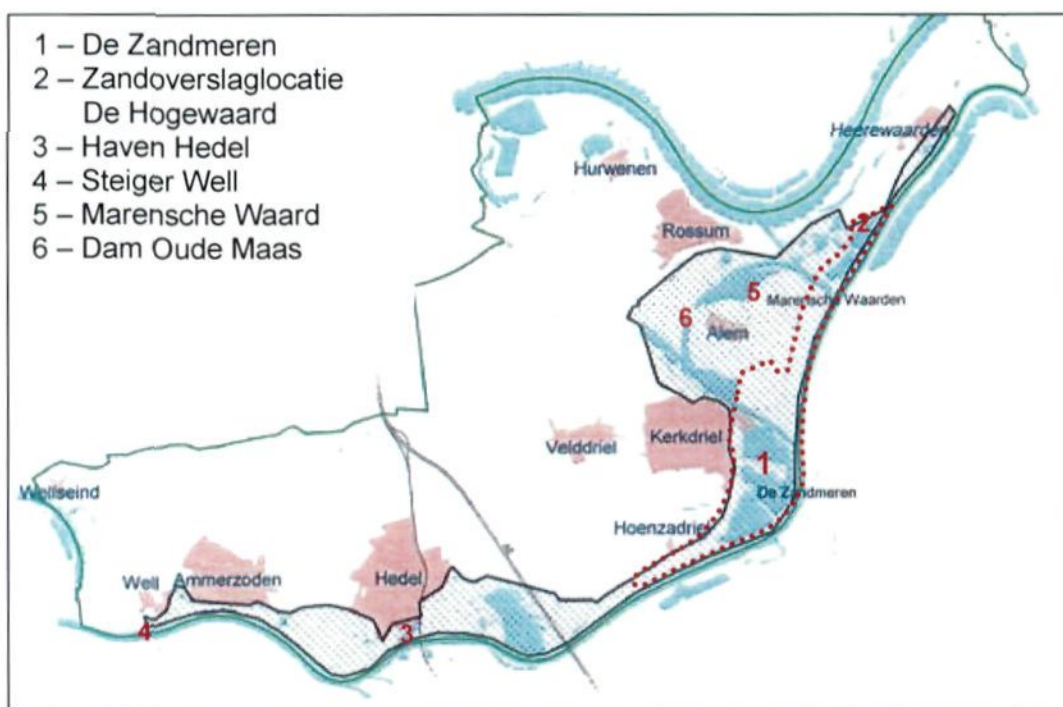
5. Ontwikkeling van de Marensche Waard (grondstoffenwinning, terugplaatsen bovengrond, creëren extra ruimte voor de Maas en natuurontwikkeling);
6. Reactivering van de Oude Maas (vergroten van de doorstroming van de Maas door het verwijderen van de afdamming in de "oude" Maasarm bij Alem en het in dit verband verleggen van de jachthaven. Realisatie van dit deelproject komt voort uit wensen van Rijkswaterstaat en Dienst Landelijk Gebied.

Daarnaast maken twee kleinere deelprojecten langs de Maas in gemeente Maasduel deel uit van het planconcept "Ruimte voor MAASduel, de Zandmeren". Het betreft de aanpassing van de passantensteiger te Well (6) en de optimalisatie van de bestaande haven te Hedel (5).

Bijlage 1 biedt een beknopt overzicht van de deelprojecten van het planconcept "Ruimte voor MAASduel, de Zandmeren" in de vorm van fact sheets.

In het MER worden milieueffecten die samenhangen met de realisatie van de bovengenoemde deelprojecten van het planconcept "Ruimte voor MAASduel, de Zandmeren", getoetst voor het plangebied en de omliggende gebieden. Mogelijke ontwikkelingen ter plaatse van de Marensche Waarden vallen expliciet buiten de reikwijdte van het MER en de SMB / Planmer "Ruimte voor MAASduel, de Zandmeren". Dit geldt echter niet voor de oeverzone van de Maas en het meest oostelijke deel van de Marensche Waard. Het gebied waarop de mer-plichtige ontwikkelingen direct van toepassing zijn (het plangebied), beslaat een oppervlakte van meer dan 100 ha.

Om praktische en procedurele redenen maken de projectonderdelen 5 en 6 geen deel uit van het planconcept "Ruimte voor MAASduel, de Zandmeren". Integrale realisatie van de integrale ontwikkelingsvisie wordt beschouwd als de doelstelling van deze zes initiatieven als geheel, echter in de besluitvormingsfase worden de initiatieven gebundeld in enerzijds "Ruimte voor MAASduel, de Zandmeren" (onderdelen 1 tot en met 4) en anderzijds "Ruimte voor MAASduel, Marensche Waard" (onderdelen 5 en 6).

Kaart 4 Gemeente Maasdriel, het rivierbed van de Maas en ligging van de deelprojecten

Mer-plicht

De concrete mer-plicht voor activiteiten blijkt uit artikel 7.2, lid 1 van de Wet milieubeheer. Hierin wordt verwezen naar het Besluit milieu-effectrapportage. De verplichting tot het uitvoeren van de mer-procedure is gebaseerd op een tweetal kenmerken van het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren":

1. Het initiatief omhelst het uitvoeren van een ontgroning over een oppervlakte van méér dan 100 hectare (criterium 16,1 van de C-lijst van de Richtlijn MER). Deze oppervlakte wordt door de integrale aanpak van twee winlocaties die elk minder dan 100 hectare beslaan overschrijden.
2. Het initiatief omhelst de berging van een hoeveelheid niet-vermarktbaar schone specie groter dan 500.000 m³ (criterium 18,3 van de C-lijst van de Richtlijn MER). Deze totale hoeveelheid wordt bij de berging van gebiedseigen materiaal ter plaatse van de Zandmeren (waarschijnlijk) overschreden.

Voor de realisatie van 250 tot 300 woningen voor recreatie danwel voor permanente bewoning en de ontwikkeling van het dorpsfront Kerkdriel middels een stedenbouwkundige ontwikkeling van onder andere de oude steenfabriek aan de Steigerboom met geldt geen mer-plicht. Daarnaast is in de huidige situatie van de Zandmeren reeds sprake van een recreatieve bestemming. Volgens criterium 10,1 van de C-lijst van de Richtlijn MER is een project mer-plichtig, wanneer de aanleg van een recreatieve voorziening groter dan 50 hectare wordt voorzien.

Met betrekking tot de realisatie van nieuwe ligplaatsen bij de Steigerboom geldt eveneens geen mer-plicht, omdat het gaat om minder dan 500 ligplaatsen. Volgens criterium 10,3 van de C-lijst van de Richtlijn MER is een project mer-plichtig, wanneer de aanleg van een jachthaven met 500 of meer ligplaatsen wordt voorzien. Voor dit deelproject dient volgens criterium 10,3 van de D-lijst een *artikel 7.8a/7.8d-procedure* te worden gevolgd omdat het betreft de aanleg, wijziging of uitbreiding van een jachthaven met 100 of meer ligplaatsen.

Vergunningsplicht

Voor uitvoering van de projecten dient naast de wijziging van het vigerende bestemmingsplan een aantal vergunningen te worden verkregen van de met betrekking tot de betreffende regelingen bevoegde gezagen. Het gaat of kan daarbij gaan om uitvoering van een Strategische Milieubeoordeling / Planmer, vergunningen in het kader van onder meer de Ontgrondingenwet, de Wet milieubeheer, de Wet verontreiniging oppervlaktewateren, de Wet bodembescherming, de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken, de Natuurbeschermingswet en de Boswet en ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet, de APV, de Keur etc. Tevens dient rekening te worden gehouden met vergunningen in het kader van Gww en Wwh. De uitwerking van het MER – en de daaraan gekoppelde milieuonderzoeken – ligt ten grondslag aan het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan.

Door op bovengenoemde wijze te werk te gaan worden milieueffecten op een volwaardige wijze meegewogen in de aanloop naar besluitvorming over het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren".

Sinds juli 2004 is de Europese richtlijn Strategische Milieubeoordeling (SMB) van toepassing. De richtlijn moet nog worden verankerd in nationaal beleid. Momenteel is een overgangsregeling van kracht. Een SMB moet in een vroege fase inzicht geven in de toestand van het milieu, de positieve en de negatieve milieueffecten en de mogelijke alternatieven voor het plan. Situaties waarin een SMB aan de orde kan zijn, zijn onder meer streekplanaanduidingen die mogelijk consequenties hebben voor Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en aanpassing van bestemmingsplannen waarin ruimtelijke claims worden vastgelegd. Net als bij een mer resulteert een SMB in een rapportage ter onderbouwing van de besluitvorming, waarop ingesproken kan worden. De SMB zal deel uitmaken van het MER.

Bevoegd gezag

De gemeente kan als bevoegd gezag binnen haar bevoegdheden cq. verantwoordelijkheden als eerste een ruimtelijk besluit nemen om de gewenste ontwikkelingen ter plaatse mogelijk te maken. De gemeenteraad dient zich uit te spreken over de aanvaardbaarheid van het plan. Dit gebeurt in de vorm van de uitwerking van een bestemmingsplan. Binnen haar rol van bevoegd gezag is de gemeente ook verantwoordelijk voor de uitwerking van de MER.

1.3 Leeswijzer

De aanleiding tot de voorgenomen ontwikkeling en het doel van de initiatiefnemer wordt als eerste beschreven in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 geeft het huidige planologische kader van het betreffende gebied aan. Het voornemen wordt in hoofdstuk 4 uitgewerkt. In hoofdstuk 5, huidige situatie, wordt een beeld geschetst van het landschap, de in het gebied aanwezige natuurwaarden en herkenbare cultuurhistorische waarden, het huidige landgebruik en de kansen op de vondst van bijzondere archeologische waarden in de bodem. De milieueffecten die naar verwachting op zullen treden als gevolg van de realisatie van "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" en alternatieve ontwikkelingsmogelijkheden voor dit project komen in de hoofdstukken 6 en 7 aan bod. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in een planalternatief, een meest milieuvriendelijk alternatief (variant op het planalternatief) en een nulalternatief. Afsluitend wordt in hoofdstuk 8 een overzicht gegeven van de te doorlopen procedure in het kader van de milieueffectrapportage en de belangrijkste vergunningen die worden aangevraagd bij daartoe bevoegde instanties.

2 Aanleiding en doelstelling

2.1 Aanleiding

De uitzonderlijk hoge waterstanden van medio jaren '90 vormden een bedreiging voor grote delen van het binnendijs gelegen land van het rivierengebied in Nederland. Rijkswaterstaat is naar aanleiding daarvan het beleid "Ruimte voor de Rivier" gaan voeren. Daarbij staan de doelen rivierverruiming (veiligheid), verbetering van de doorstroom (scheepvaart) en natuurontwikkeling centraal. Onder rivierverruiming wordt in dit verband verstaan vergroten van de doorstroming van de rivier. Een middel hiertoe is het winnen van grondstoffen (zand en grind) in de Zandmeren en de belendende uiterwaarden. Dit vormt naast de realisatie van het Maastrichtfront voor Kerkdriel een van de economische drijfveren onder het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren". Deze werkwijze is gebaseerd op nieuw beleid van Rijkswaterstaat, dat in belangrijke mate de motor vormt voor initiatieven vanuit het bedrijfsleven om de rivieren op basis van zelfrealisatie veerkrachtiger te maken.

Het gebied de Zandmeren voldoet daarnaast in zijn huidige vorm niet optimaal aan de hedendaagse eisen van verblijf- en dagrecreatie en landschap.

2.2 Probleemstelling

Binnen het gebied waarop het MER betrekking zal hebben beoogt de initiatiefnemer Niba NV tot een transformatie en herinrichting te komen van de Zandmeren en omgeving. Daarnaast is op diverse locaties sprake van uiteenlopende verbeteropties welke een relatie kennen met de rivier.

Regels die tot voor kort in het rivierbed van de Maas – veelal het buitendijkse gebied – van toepassing waren beperken mogelijkheden om de "problematiek" in het gebied direct op te lossen. *Het gebied zat en zit op slot*. De nieuwe beleidslijn Grote rivieren biedt meer ruimte voor ontwikkelingen.

Aandachtspunten De Zandmeren

Concentratie van recreatie- en watersportvoorzieningen langs de Zandstraat, ontsluiting over de Paterstraat, beperkte doorstroming door fysieke barrières, negatieve beeldvorming van het gebied, recreatiedrukke in het weekend en het zomerseizoen, matige waterkwaliteit bij het strandbad, een niet meer operationeel zijnde steenfabriek (verontreiniging bedrijfsterrein), ontbreken van duidelijke relatie met Kerkdriel en de aanwezigheid van een vuilstort en een tweetal zandoverslagterreinen ten behoeve van overslag van zand en grind, reconstructie van het voormalig zandwingebed.

Verdere aandachtspunten in de omliggende planonderdelen van het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren".

In de omgeving bestaan kansen voor de ontwikkeling van natuurlijke oevers en riviergebonden natuur. Hierbij bestaan mogelijkheden ter verbetering van de doorstroming en de waterkwaliteit, winning van grondstoffen en mogelijkheden voor natuurlijke herinrichting.

Beperkte mogelijkheden voor uitbreiding van recreatiebedrijven, slibproblematiek en beperkte waterdiepte in de haven van Hedel, gewenste realisatie van een passantensteiger bij het Oude Veerhuis in Well, ontwikkeling van Fort St. Andries.

Uit het bovenstaande blijkt dat door het aan snee brengen van projecten ter plaatse van de Zandmeren en omgeving en binnen het kader van "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren", een grote synergetische uitstraling ontstaat naar andere riviergebonden activiteiten in de omgeving.

2.3 Plaatsbepaling

Ligging

Het gebied waarop deze startnotitie betrekking heeft is gelegen in de gemeente Maasdriel ter hoogte van de Maaskilometers 207,0-213,0. Het gebied waarop de belangrijkste initiatieven uit het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" zich concentreren omvat de Zandmeren en het waterfront van de kern Kerkdriel (zie kaart 1).

De keuze voor dit gebied wordt in belangrijke mate bepaald door de morfologische kenmerken van de rivier de Maas en de grondposities van de initiatiefnemer op lokaal niveau. De deelprojecten passen binnen een breed kader van beleidsnota's op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. De locaties van de onderdelen van het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" worden in de Structuurvisie+ van gemeente Maasdriel specifiek genoemd.

De evaluatie van de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier, de nieuwe Beleidslijn Grote Rivieren en het beleid van Experimenten met Aangepast Bouwen (EMAB) bieden grote kansen voor de realisatie van het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren". De Zandmeren is Kerkdriel zijn aangewezen als één van 15 locaties waar EMAB mogelijk is.

Inrichtingsmer

Het MER voor het gebied "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" heeft het karakter van een inrichtingsmer en richt zich daarbij op de in paragraaf 1.1 genoemde mer-plichtige activiteiten, te weten delfstoffenwinning over een oppervlakte groter dan 100 hectare en de mogelijke berging van niet-vermarktbaar (schone) specie in een volume groter dan 500.000 m³.

Een nader locatieonderzoek wordt niet uitgevoerd. De diverse initiatieven zijn locatiegebonden. De herinrichting van de Zandmeren draagt stroomopwaarts bij aan een vergroting van de doorstroming van de Maas. Voor de realisatie van het

initiatief is in de omgeving geen alternatieve locatie beschikbaar. Ook is het in dit kader van belang dat de initiatiefnemer met betrekking tot onderdelen uit "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" over aanzienlijke grondposities en opties tot uitvoering beschikt.

3 Planologisch kader

3.1 Algemeen

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op beleidsstukken, nota's en visies van de overheden. De betreffende beleidsstukken vormen tezamen de belangrijkste kaders en denkrichtingen op het gebied van ruimtelijke ordening en stellen beperkingen en mogelijkheden aan het ruimtelijk gebruik. Tevens wordt ingegaan op de groene wet- en regelgeving op Europees en landelijk niveau: Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Flora- en faunawet en Rode lijsten

3.2 Europees en Rijksbeleid

3.2.1 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is een nota van het Rijk, waarin de uitgangspunten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland, die speelt tussen nu en 2020 met een doorkijk naar 2030, zijn vastgelegd.

Voor het rivierengebied wordt aangegeven dat veiligheid voorop staat en dat het water meer ruimte moet krijgen ('meebewegen met het water'). De uiterwaarden krijgen een belangrijker rol bij het benutten van de natuurlijke bergingscapaciteit. Door waterberging te combineren met natuurontwikkeling wordt tevens het natuurlijke en beeldbepalende open karakter van het rivierenlandschap versterkt. Daarnaast moet ruimte worden gevonden voor de (tijdelijke) opvang van grotere rivierafvoeren in de toekomst.

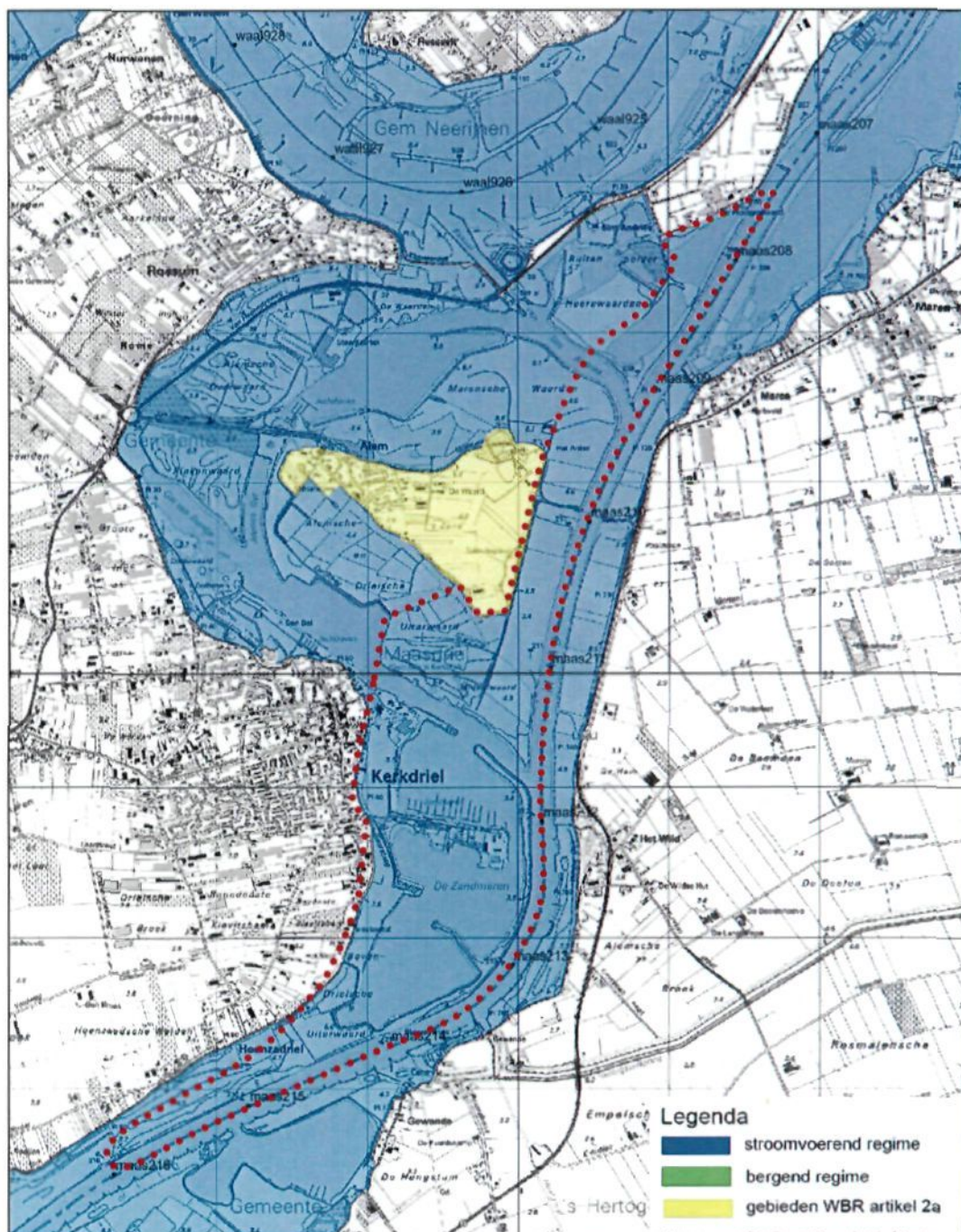
Met betrekking tot grondstoffenwinning is een vrijemarktwerving geïntroduceerd. Dit betekent dat initiatieven voor rivierverruiming met als doel veiligheid en natuurontwikkeling waarvoor een breed maatschappelijk draagvlak is een kans van slagen hebben.

3.2.2 Beleidslijn Grote Rivieren

In de afgelopen eeuwen is veel ruimte aan de rivier ontnomen, met het gevolg dat de rivieren zijn ingeklemd tussen dijken die steeds hoger zijn gemaakt. Door de bevolkingsontwikkeling en de economische groei zijn de te beschermen waarden sterk toegenomen. Als een overstroming zou plaatsvinden, zijn de gevolgen enorm. Deze kwetsbaarheid van ons land, tezamen met de ongunstige verwachtingen over klimaatveranderingen en zeespiegelrijzing, maken duidelijk dat een duurzame bescherming tegen hoogwater, zowel nu als in de toekomst, hoge prioriteit moet hebben. De dreigende overstromingen in 1993 en 1995 hebben bewezen dat het probleem niet moet worden onderschat.

Om een goede afweging te kunnen maken bij elke nieuwe ingreep in het rivierbed, zodat de rivier de ruimte behoudt die zij nodig heeft voor de afvoer van maatgevend hoogwater, is in 1996 de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier tot stand gekomen. Na verloop van jaren werd deze beleidslijn ten aanzien van regionale

ruimtelijk economische ontwikkelingswensen en mogelijkheden als te restrictief ervaren. Mede op basis van de resultaten van de evaluatie en ervaringen in de praktijk is besloten om de Beleidslijn Ruimte voor de Rivier aan te passen. De nieuwe Beleidslijn Grote rivieren biedt meer ontwikkelingsmogelijkheden voor initiatieven die een positief effect hebben voor het rivierbeheer en voor de ruimtelijke en economische kwaliteit van het betreffende gebied.

Kaart 5 Ligging van het plangebied ten opzichte van het stroomvoerend rivierbed

Het uitgangspunt van de Beleidslijn Grote rivieren is het waarborgen van een veilige afvoer en berging van rivierwater, onder normale en onder maatgevende hoogwaterstanden, en het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor overheden om te zorgen voor een goede ruimtelijke ordening. De beleidslijn gaat uit van een eigen risico en verantwoordelijkheid ten aanzien van ontstane schade door hoogwater voor activiteiten in het rivierbed. Initiatiefnemers in het rivierbed zijn zelf aansprakelijk voor schade en zelf verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om zich tegen potentiële schade te beschermen.

De Beleidslijn Grote rivieren heeft als doelstellingen:

- De beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed te behouden;
- Ontwikkelingen tegen te gaan die de mogelijkheid van rivierverruiming door verbreding en verlaging nu en in de toekomst feitelijk onmogelijk maken.

Het afwegingskader in deze beleidslijn is bedoeld om te kunnen beoordelen of activiteiten kunnen plaatsvinden in het rivierbed, en zo ja, onder welke voorwaarden. De beleidslijn zelf is geen instrument om actief rivierverruiming uit te voeren. Daarvoor bestaan andere kaders en procedures. Wel biedt het afwegingskader mogelijkheden voor initiatieven om binnen de gestelde voorwaarden rivierverruimende maatregelen uit te voeren.

De beleidslijn gaat uit van een tweesporenbenadering. De beleidslijn is van belang voor toetsing van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken en vormt een nadere uitwerking van het ruimtelijk beleid voor het rivierbed zoals dat in de Nota Ruimte is verwoord. Met de Beleidslijn Grote rivieren willen de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de Minister van Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer aangeven hoe zal worden omgegaan en welk beleid gevoerd wordt met betrekking tot ontwikkelingen in het rivierbed. De Beleidslijn Grote rivieren is het kader voor beoordeling van initiatieven in het rivierbed. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale afweging.

In het gedeelte van het rivierbed waar het stroomvoerend regime geldt worden in principe alleen "riviergebonden" activiteiten toegestaan. Het geldt een "ja, mits" afweging; dat wil zeggen, dat deze riviergebonden activiteiten zijn toegelaten wanneer aan de gestelde rivierkundige voorwaarden wordt voldaan. Het betreft hier een beperkt aantal nader omschreven activiteiten, waarvan op voorhand duidelijk is dat situering buiten het rivierbed niet mogelijk of niet wenselijk wordt geacht. Het gaat daarbij om activiteiten en (bouw-) werken ten behoeve van het rivierbeheer of de (beroeps-) scheepvaart, of andere functies of vormen van gebruik die heel specifiek aan de rivier zijn gebonden.

Vestiging van overslagbedrijven of het realiseren van overslagfaciliteiten, uitsluitend voor zover gekoppeld aan vervoer over de rivier, wordt evenals activiteiten ten behoeve van rivierbeheer of rivierverruiming specifiek genoemd als riviergebonden activiteit.

3.2.3 Rijksbeleid grondstofwinning en ontgronding

Het winnen van grondstoffen als grind, zand en klei gebeurt via ontgrondingen. De aanleg van een recreatieplas, een poel voor natuurontwikkeling, tracéverlaging voor realisatie van een weg en andere verlagingen van het maaiveld zijn andere voorbeelden van ontgrondingen. Bij de winning van grondstoffen vervult het zuidelijke deel van Nederland een bijzondere functie ten opzichte van veel andere provincies. Vanwege geologische aspecten worden beton- en metselzand en grind vooral gewonnen in de provincies Gelderland, Brabant en Limburg.

Op Europees niveau is onlangs de thematische strategie voor een duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen vastgesteld. Het doel ervan is de milieueffecten die samenhangen met het gebruik van grondstoffen zowel in Europa als wereldwijd binnen een groeiende economie te beperken. Het rijksbeleid is er op gericht om in de nationale behoefte aan grondstoffen te voorzien en daarbij zo min mogelijk afhankelijk te zijn van het buitenland. Het nationaal beleid voor grondstoffen is in 2003 ingrijpend gewijzigd. In het beleid waren tot 2003 taakstellingen voor beton- en metselzand opgenomen: afspraken met de provincies over de hoeveelheden beton- en metselzand die in iedere provincie genomen moeten worden in de periode 1999-2008. Dit beleid was vastgelegd in het Structuurschema Oppervlaktedelfstoffen. In 2003 is door de rijksoverheid besloten dit taakstellingenbeleid na 2008 los te laten.

Het nieuwe rijksbeleid, vastgelegd in de Nota Ruimte, gaat uit van marktwerking. In deze rijksnota is ondermeer opgenomen dat winning van oppervlaktedelfstoffen van nationaal belang is. Verder geeft deze nota aan dat bij de winning van grondstoffen gebruik gemaakt moet worden van de kansen die ontgrondingen bieden voor het realiseren van gewenste maatschappelijke functies zoals natuurontwikkeling, recreatie, wonen aan het water en waterbeheer.

Winning van grondstoffen wordt gezien als instrument om andere doeleinden zoals veiligheid (bescherming tegen hoog water), natuurontwikkeling, waterberging en recreatie te realiseren. Ontgrondingen zullen in de toekomst plaatsvinden als onderdeel van projecten met een meervoudige doelstelling. Van het ontgrondend bedrijfsleven wordt verwacht dat het zich richt op de ontwikkeling van kwalitatief goede en maatschappelijk verantwoorde projecten in nauwe samenwerking met de betrokken partijen. Het is de verantwoordelijkheid van initiatiefnemers om te zorgen voor zo veel mogelijk draagvlak in de omgeving van het project. Projecten moeten daarnaast uiteraard plaatsvinden binnen onder meer de randvoorwaarden van ander provinciaal beleid.

3.2.4 Experimenteren Met Aangepast Bouwen (EMAB)

Op 15 plaatsen langs de grote rivieren krijgen gemeenten de kans om te experimenteren met innovatieve bouwvormen in het rivierbed.

In 1993 en 1995 stond het water in de rivieren de Rijn en de Waal tot aan de kruin van de dijken. In Limburg veroorzaakte de Maas overstromingen met als gevolg heel veel waterschade. Sindsdien is duidelijk dat de rivieren meer ruimte moeten krijgen voor de bescherming tegen overstromingen. De minister van

VROM en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat hebben daarom in 1997 de beleidslijn Ruimte voor de Rivier opgesteld.

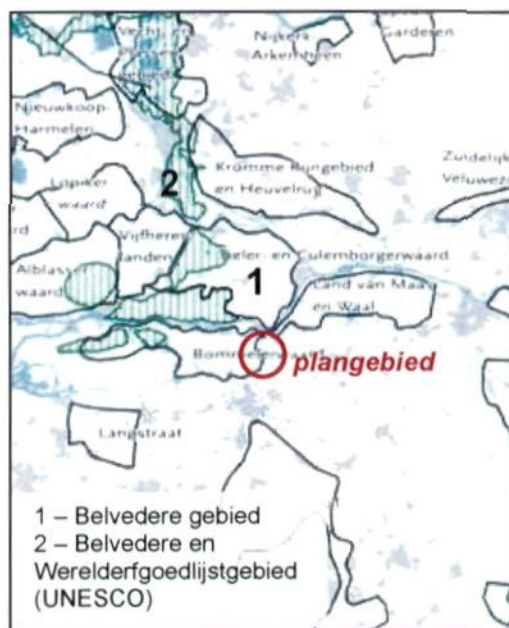
De beleidslijn heeft over het algemeen goed gewerkt. Maar een aantal plaatsen dreigt te verrommelen omdat de beleidslijn gewenste economische en ruimtelijke ontwikkelingen blokkeert. Voor 15 locaties hebben minister Dekker en staatssecretaris Schultz van Haegen daarom een uitzondering op de regel gemaakt. Een van deze aangewezen locaties is de Zandmeren in Kerkdriel.

Binnen deze 15 locaties geeft het Rijk de betreffende gemeenten de mogelijkheid om te experimenteren met aangepaste bouwvormen (EMAB). Aangepaste bouwvormen houden rekening met de grillige aard van de rivieren en zijn ook bij hoogwater veilig voor gebruikers. De experimenten moeten een kwaliteitsimpuls geven aan de locaties. Belangrijke voorwaarde is o.a. dat de initiatiefnemer tegelijk meer ruimte voor de rivier maakt, op de locatie zelf of in de directe omgeving.

Uiteindelijk doel is het geven van een kwaliteitsimpuls aan het gebied maar ook het geven van meer ruimte voor de rivier.

3.2.5 Nota Belvedere

Een groot gedeelte van de Bommelerwaard is aangewezen als een zogenaamd 'Belvédère-gebied'. Het plangebied zelf valt juist buiten het aangewezen gebied, waarschijnlijk vanwege het ontbreken van ruimtelijke kwaliteit. Belvédère-gebieden zijn gebieden met een cultuurhistorische waarden.

Kaart 6 Nota Belvedere

Met de nota Belvédère hebben de ministeries van OC&W, VROM, LNV en V&W een aanzet willen geven tot het sterker richtinggevend laten meespelen van cultuurhistorische waarden op het terrein van de archeologie, gebouwde monumenten en historisch cultuurlandschap bij de inrichting van ons land.

Het buiten het aanwijzingsgebied vallen stimuleert de initiatiefnemers om het gebied te herinrichten en nieuwe kwaliteiten en functies te introduceren.

3.2.6 Natuurbeschermingswet

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Natuurbeschermingswet op 1 oktober 2005 heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Ook is het beschermingsregime opgenomen van de

beschermde en staatsnatuurmonumenten welke onder de Natuurbeschermingswet van 1967 zijn aangewezen en binnen Natura 2000 liggen. Hiermee kunnen unieke nationale en Europese natuurwaarden duurzaam in stand worden gehouden, verbeterd worden en toegevoegd worden aan het Europese Natura 2000-netwerk.

Alle lidstaten van de Europese Unie wijzen beschermde natuurgebieden aan die waardevol zijn voor het behoud van biodiversiteit in Europa. Deze gebieden vormen een samenhangend netwerk van natuurgebieden: Natura 2000. In Nederland noemen we deze gebieden dan ook Natura 2000-gebieden. De Natuurbeschermingswet regelt de aanwijzing en bescherming van deze natuurgebieden.

Nederland zal aan de hand van een vergunningenstelsel de afweging maken rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de minister van LNV. Activiteiten die niet vergunningplichtig zijn, zijn activiteiten die:

- buiten een Natura-2000 gebied zijn gesitueerd en geen negatieve gevolgen kunnen hebben op het betreffende gebied;
- een project of handeling opgenomen in een beheerplan op basis van de Natuurbeschermingswet 1998, waarbij de vrijstelling ex artikel 19d lid 2 van toepassing is. Deze zullen in de komende jaren voor alle Nederlandse gebieden die samen Natura 2000 vormen worden opgesteld. Deze beheersplannen maken duidelijk welke activiteiten wel en niet mogelijk zijn in en om die gebieden.

Als er zeker geen negatief effect optreedt, is de desbetreffende vergunning niet nodig. Als er een negatief maar niet significant effect is, dan dient een verslechterings- en verstoringtoets uitgevoerd te worden. Als dit effect wèl significant is, dan is een passende beoordeling vereist. Daarbij gaat het om effecten die strijdig zijn met de instandhoudingsdoelstelling van het Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied. Deze doelstelling bestaat uit het in stand houden van de zogeheten prioritaire habitattypen en kwalificerende soorten welke in het op Europees niveau beschermde gebied aanwezig zijn.

3.2.7 Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn

De Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG van de Europese Raad van Ministers van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) is in 1992 in werking getreden en is sinds 1 oktober 2005 verankerd in de nieuwe Natuurbeschermingswet. De Habitatrichtlijn heeft als doel de biologische diversiteit in de Europese Unie in stand te houden. Nederland heeft in dat kader 141 Habitatrichtlijngebieden (totale oppervlakte bedraagt 750.744 hectare) als zodanig aangewezen.

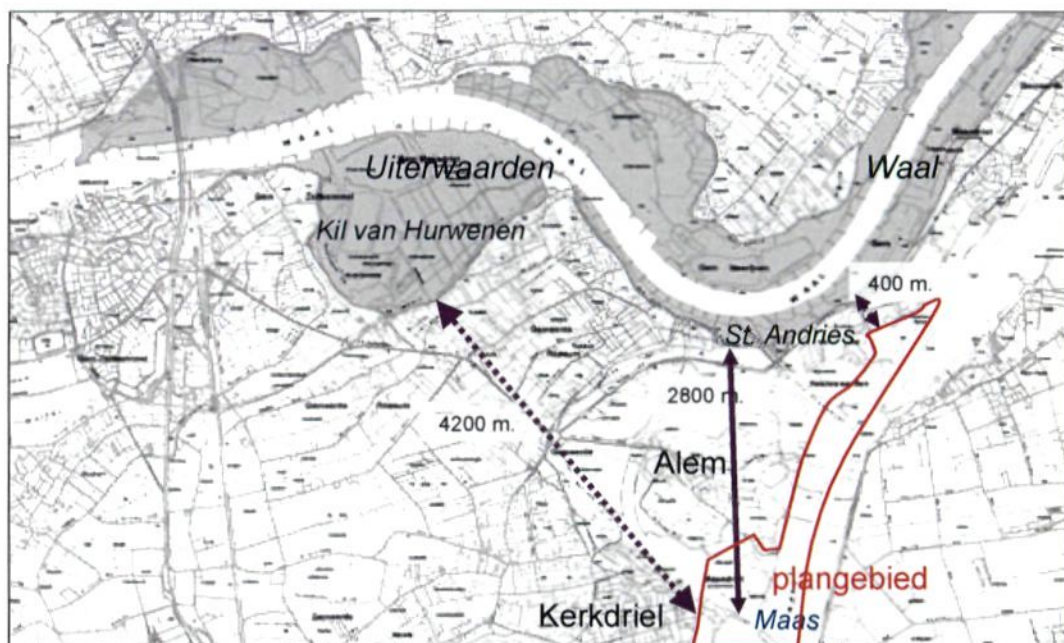
De bescherming van natuurwaarden heeft gevolgen voor het ruimtegebruik in en rondom de gebieden. De effecten op de natuurwaarden van in de nabijheid gelegen activiteiten, plannen en projecten moeten vooraf worden getoetst. Voorgenomen activiteiten die afbreuk kunnen doen aan de doelen van de

Habitatrichtlijn worden onderworpen aan de leden 1, 2, 3 en 4 van artikel 6 van de richtlijn.

Hierin zijn de volgende bepalingen opgenomen:

- *Artikel 6, lid 1:* Alle (bestaande en nieuwe) activiteiten die de kwaliteit van natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in een SBZ kunnen verslechteren of die ertoe kunnen leiden dat storende factoren met significante effecten voor de soorten in het gebied kunnen optreden moeten getoetst worden;
- *Artikel 6, lid 2:* Indien significante effecten optreden moeten passende maatregelen worden getroffen. In een uiterst geval kan dit inhouden dat een vergunning of een andere vorm van toestemming wordt geweigerd of ingetrokken;
- *Artikel 6, lid 3:* Ook voor activiteiten die in het verleden reeds zijn gestart, het zogenoemde bestaande gebruik, moeten zonodig passende maatregelen worden getroffen.
- *Artikel 6, lid 4:* Voor alle nieuwe activiteiten die significante gevolgen kunnen hebben voor een Habitatrichtlijngebied geldt de verplichting dat een "passende beoordeling" van de effecten ervan op de beschermde waarden wordt uitgewerkt. Deze beoordeling vormt een belangrijk toetsingskader voor het al dan niet verlenen van toestemming voor de uitvoering van de activiteit

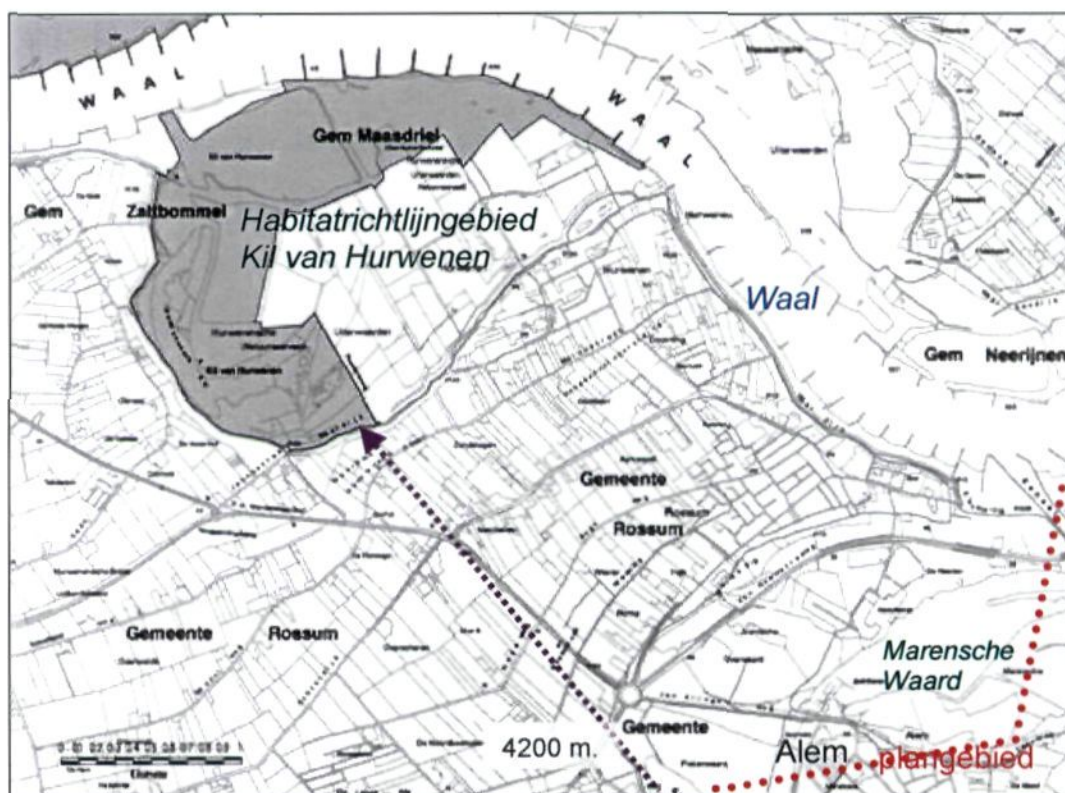
Artikel 7 van de Habitatrichtlijn bepaalt dat de genoemde leden van artikel 6 eveneens van toepassing zijn op Vogelrichtlijngebieden.

Kaart 7 Detail van de Speciale beschermingszone (SBZ) Vogelrichtlijngebied Waal met de deelgebieden Rijswaard en Kil van Hurwenen ten opzichte van het plangebied. De Zandmeren bevinden zich op ca. 4200 meter van de Kil van Hurwenen en op 2800 meter van St. Andri s..

Via de natuurbeschermingswet 1998 worden gebieden met bijzondere natuurwaarden beschermd. Ontwikkelingen in deze gebieden moeten worden getoetst aan effecten op beschermde natuurwaarden.

Met betrekking tot het plangebied is het Natura 2000-beleid van belang, omdat de nabijgelegen gebieden Kil van Hurwenen en Fort St. Andries deel uitmaken van de SBZ Vogelrichtlijngebied Uiterwaarden Waal. De Kil van Hurwenen is tevens een beschermd Habitatrichtlijngebied.

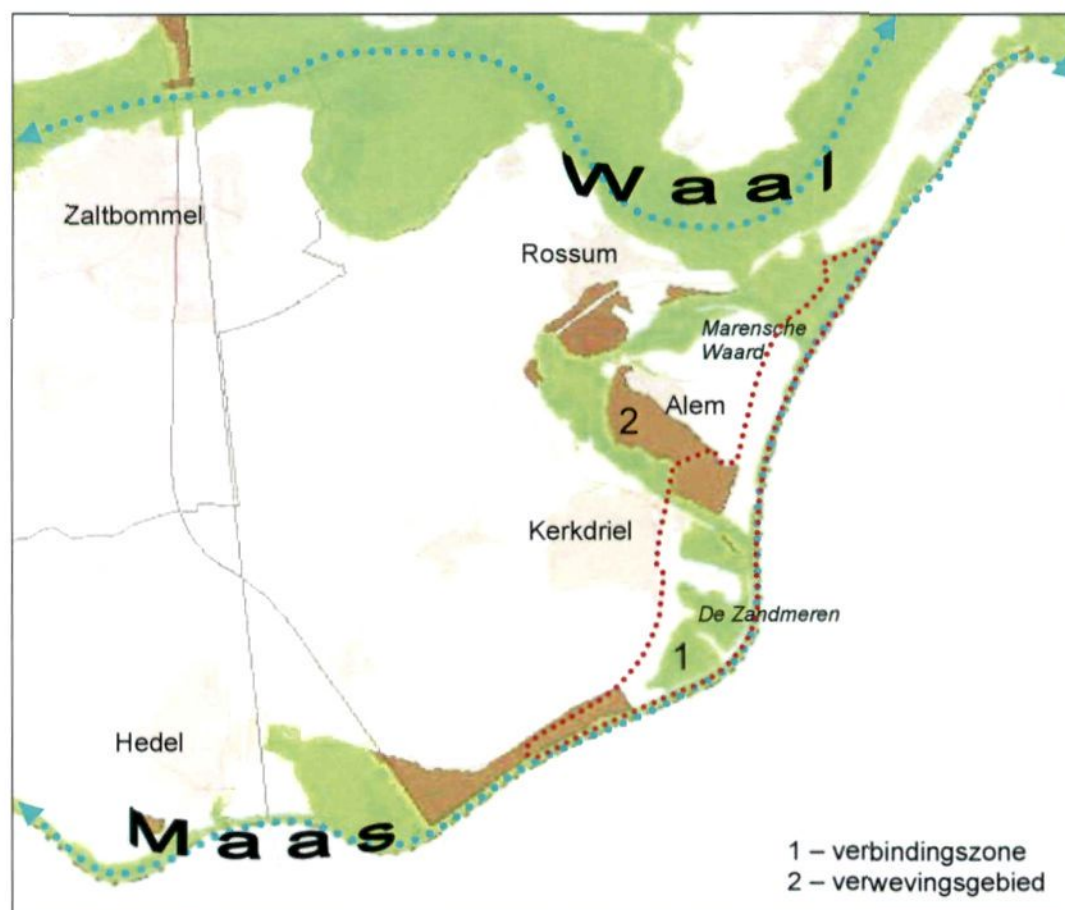
Kaart 8 Detail van de Speciale beschermingszone (SBZ) Kil van Hurwenen

Conclusie. Het projectgebied "Ruimte voor MAASdriel" is gelegen in het stroomgebied van de Maas. Het gebied kent een ander hydrologisch en hydraulisch regime dan het systeem van de Waal. Dat betekent dat een indirecte beïnvloeding van de broedvogels van het nabijgelegen deel van het Vogelrichtlijngebied Waal als gevolg van een wijzigende grondwaterstand niet te verwachten is. De korte afstand (500 m.) tussen het noordelijke deel van het plangebied en het deelgebied Sint Andries van Vogelrichtlijngebied Waal vormt een aandachtspunt. Of sprake zal of kan zijn van een significant effect is voorsnog niet duidelijk; er kan dan ook nog niet worden vastgesteld of een verslechtings- en verstoringstoets danwel een passende beoordeling aan de orde is. Feit is dat bij de wijze van uitvoering met betrekking tot het geluid eveneens rekening moet worden gehouden met de effecten op de

woonbebouwing van Alem die op circa 300 à 400 m. uit de geluidsbron van de winapparatuur zijn gelegen.

3.2.8 Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) bestaat uit een samenhangend en duurzaam netwerk van grote en kleine natuurgebieden in Nederland. De realisatie van de EHS werd in 1990 aangevangen op initiatief van het Rijk en de provincies. De EHS bestaat uit natuurgebieden en ecologische verbindingszones. Ook zijn zogeheten verwevingszones aangeduid, waar naast natuurlijke waarden ook een of meerdere andere ruimtelijke functies aanwezig zijn. In de binnen de EHS begrensde gebieden staat een strikte bescherming van alle natuurlijke en morfologische waarden voorop. Het bevoegd gezag, GS van de provincies, staan ruimtelijke ontwikkelingen binnen EHS-gebieden niet toe. Een toename van de beïnvloeding van natuurwaarden in EHS-gebieden vanuit aanliggende gebieden (externe werking) is er niet gewenst.

Kaart 9 Uitsnede uit de kaart Ecologische Hoofdstructuur

Een uitbreiding van de EHS over een oppervlakte van enige tientallen hectaren is op den duur binnen het plangebied mogelijk. Hierbij zal geprobeerd worden de natuurvisie van de Landinrichtingscommissie Fort Sint Andries te verwerken.

De locaties waar in het kader van "Ruimte voor MAASdriel" ingrepen voorzien zijn, zijn voor zover het om land gaat buiten de EHS gelegen. De Maas en de in open verbinding staande wateren zijn geheel aangeduid als ecologische verbindingzone. Provincie Gelderland geeft in haar Streekplan de volgende beschrijving van ecologische verbindingzones: *deze kan bestaan uit natuurvriendelijke oevers, houtsingels, bosjes, heidevelden en struweel. Maar het kan ook een serie poelen zijn, kruidenrijk grasland, natte weilanden of graanakkers. Dieren en planten kunnen zich zo van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Ook de aanleg van faunapassages als ecoducten, looprichels, ecoduiders en faunabuizen dragen bij aan de ontsnippering van leefgebieden. Te ontwikkelen zones met natuurelementen, veelal langs beken, die natuurkernen verbinden.*

Enkele locaties in "Ruimte voor MAASdriel" zijn aangewezen als verwevingsgebied (EHS-verweving): *In aangewezen gebieden met landgoederen, landbouwgebieden met natuurwaarden en landbouwgebieden met een hoge dichtheid aan bos- en natuurelementen worden de natuurwaarden als geheel versterkt door natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer. Natuur is de belangrijkste functie. Grondgebonden land- en tuinbouw vervult een blijvende rol in het duurzaam beheer van cultuurgrond en de daarmee samenhangende natuurwaarden.*

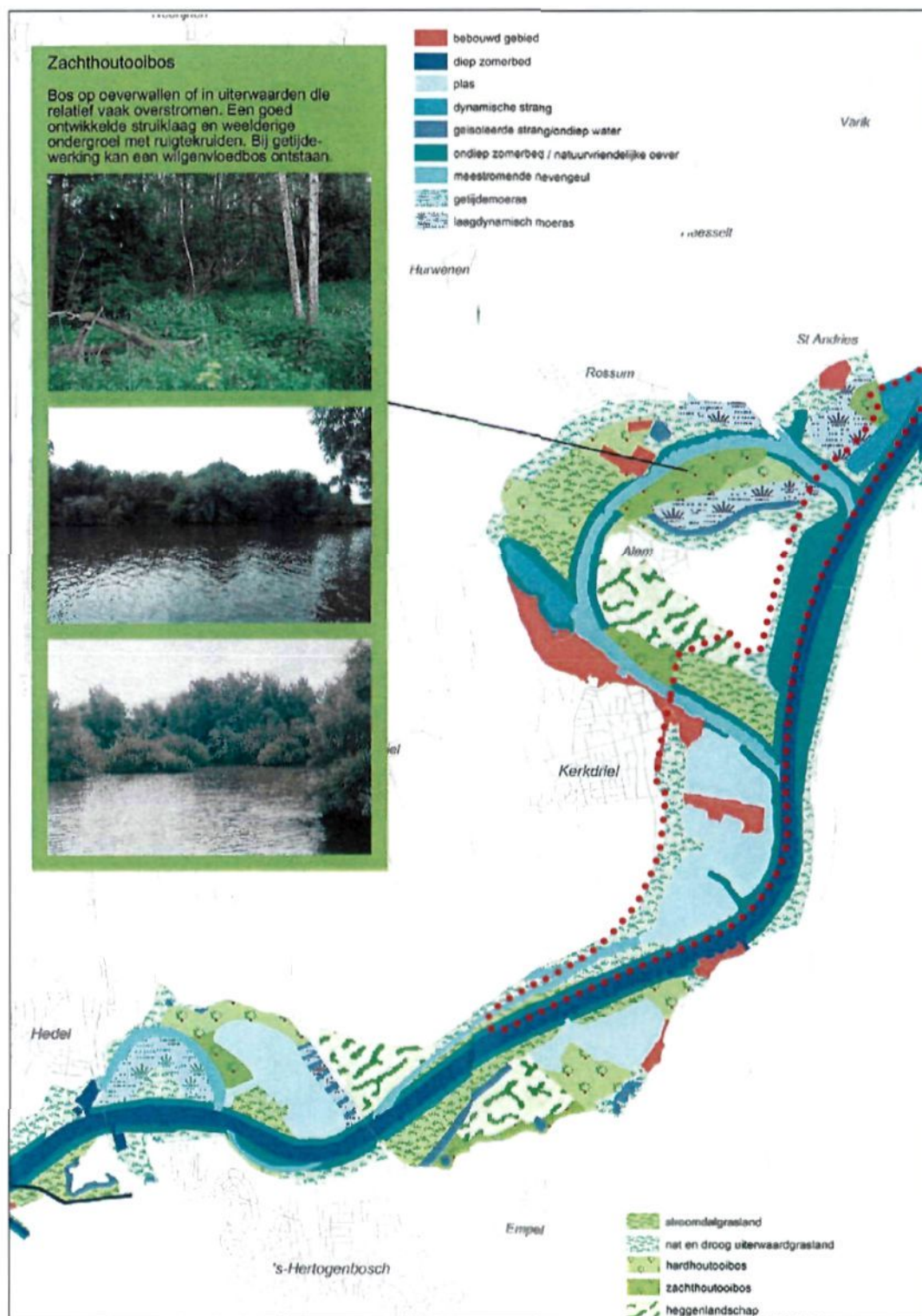
3.2.9 Uitvoeringsplan Natuurvriendelijke Oevers

Projectbureau De Maaswerken van Rijkswaterstaat werkt aan de realisatie van natuurvriendelijke oevers (NVO) langs de Maas, benedenstrooms van het stuw bij Lith. In het verleden zijn reeds op veel plaatsen natuurvriendelijke oevers aangelegd met een breedte van ca. 25 meter. De komende jaren voorziet De Maaswerken om de natuurvriendelijke oevers te verbreden tot ca. 75 meter.

Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers "ontstaat tussen het zomerbed van de Maas en het maaiveld een flauwe helling. Om de oever te beschermen tegen de invloed van de scheepvaart wordt een vooroeververdediging aangelegd tussen de rivier en de helling met ondiep water. Een natuurvriendelijke oever vormt het leefgebied voor riviervissen en levert daar ook voedsel voor zoals driehoeksmosselen, muggenlarven en kleine rivierkreeftjes. Ook vinden veel water- en oeverplanten er hun standplaats. Op het maaiveld en de uiterwaarden kunnen beperkte oppervlakten natuurlijk grasland, ruigte of bos ontstaan."

3.2.10 Natuurrijke Maas

Rijkswaterstaat beoogt een juiste invulling te geven aan de ecologische toestand van de Maas. Daarbij zoekt zij naar de juiste balans tussen aandacht voor een gezonder en natuurlijker ecosysteem en de belangen van veilige en vlotte scheepvaart en "droge voeten". Binnen de kaders van het beleid op Rijk- en provinciaal niveau en rivierprojecten waarbij Rijkswaterstaat inbreng heeft of de regie voert creëert Rijkswaterstaat mogelijkheden voor dynamische natuurlijke processen.

Kaart 10 Uitsnede uit de kaart Ecologische Hoofdstructuur

Voor de uiterwaarden van Maasdiel geldt het "Streefbeeld Getijdemaas 2050". Bij de uitwerking van dit streefbeeld zijn karakteristiek, maar tegenwoordig zeldzame

rivierecopten gekozen die in de toekomst, tot 2050, extra ontwikkeld moeten worden. De uitsnede van het streefbeeld voor de Zandmeren en omgeving is weergegeven op kaart 10.

3.2.11 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Nederlandse Flora- en faunawet van toepassing. Op 23 februari 2005 werd met betrekking tot deze wet een Algemene Maatregel van Bestuur van kracht. Daarnaast is de Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet bij besluit van de minister van LNV per 25 januari 2005 in werking getreden.

Deze wet beschermt soorten waarbij als uitgangspunt geldt dat het voortbestaan van soorten niet in gevaar mag komen. Individuen zijn alleen beschermd als er sprake is van zeer zeldzame soorten of van ernstig bedreigde Rode lijstsoorten. Volgens de wet moet worden bepaald of de activiteit een schadelijk effect heeft op de aanwezige soorten. Dat geldt met name voor de beschermde soorten en voor soorten van de Nederlandse Rode lijst. Als blijkt dat er geen sprake is van schadelijke effecten op populatieniveau van een soort is de wet niet van toepassing.

Bij elk project, elke handeling en iedere activiteit geldt een zorgplicht ten aanzien van in een gebied aanwezige flora en fauna. Dat betekent dat op ethisch verantwoorde wijze om moet worden gegaan met de aanwezige flora en fauna.

Bij de concrete uitwerking van het planconcept "Ruimte voor MAASdriel" dient nadrukkelijk aandacht te worden besteed aan het aspect beschermde flora en fauna.

3.2.12 Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw

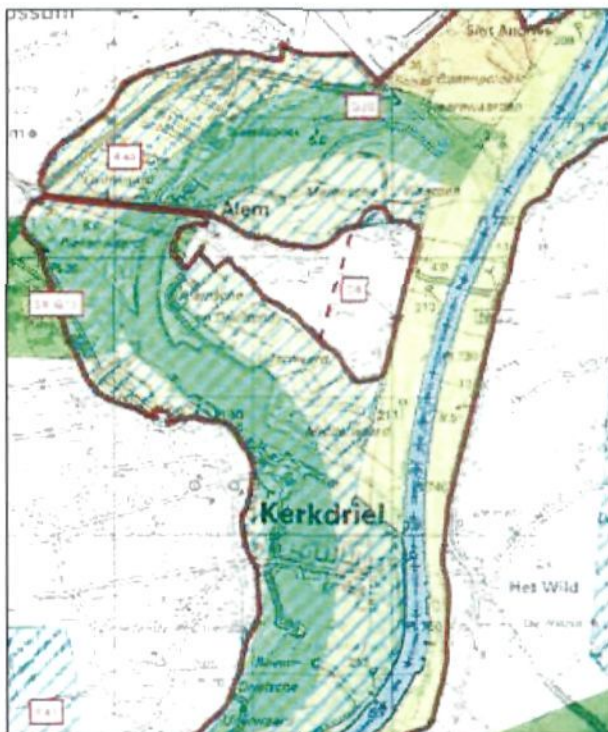
De nota 'Natuur voor mensen, mensen voor de natuur' (Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw) schetst de aanpak van het natuurbeleid voor de komende 10 jaar. Het kabinet doet dit vanuit het besef dat natuur en landschap een essentiële bijdrage leveren aan een leefbare en duurzame samenleving.

Er wordt nadrukkelijk gekozen voor verbreding van het natuurbeleid. Daarmee wordt beter recht gedaan aan de betekenis van het natuurbeleid voor de samenleving. Het begrip natuur wordt in de nota dan ook breed opgevat.

Hoofddoelstelling van het natuurbeleid is: behoud, herstel, ontwikkeling en duurzaam gebruik van natuur en landschap, als essentiële bijdrage aan een leefbare en duurzame samenleving. Door middel van robuuste verbindingen worden grote eenheden natuur vergroot door ze met elkaar te verbinden. Hierdoor wordt de ruimtelijke samenhang op nationaal niveau verbeterd en zal een internationaal netwerk beter functioneren.

3.2.13 Integrale verkenning Maas

In de nota 'Integrale verkenning Maas' wordt aangegeven dat op basis van de meest recente klimaatscenario's Rijkswaterstaat een reële maatgevende afvoer voor de Maas heeft bepaald op 4600 m³/seconde voor de periode na 2050.

De afvoer ligt daarmee ca. 20% boven het niveau van de waterafvoer waarop de Maas berekend is, namelijk 3800 m³/seconde. De aanmerkelijk hogere maatgevende afvoer is bepaald op basis van een "worst case"-scenario, waarbij de hoeveelheid neerslag met ca. 20% toeneemt. Ten aanzien van het plangebied wordt aangegeven dat een herschikking van functies in het rivierbed, het activeren van de "oude", oorspronkelijke Maasmeander (door het doorgraven van de "dam" bij Alem) en een sanering van bedrijfsmatige activiteiten op de Zandstraat voordelen biedt.

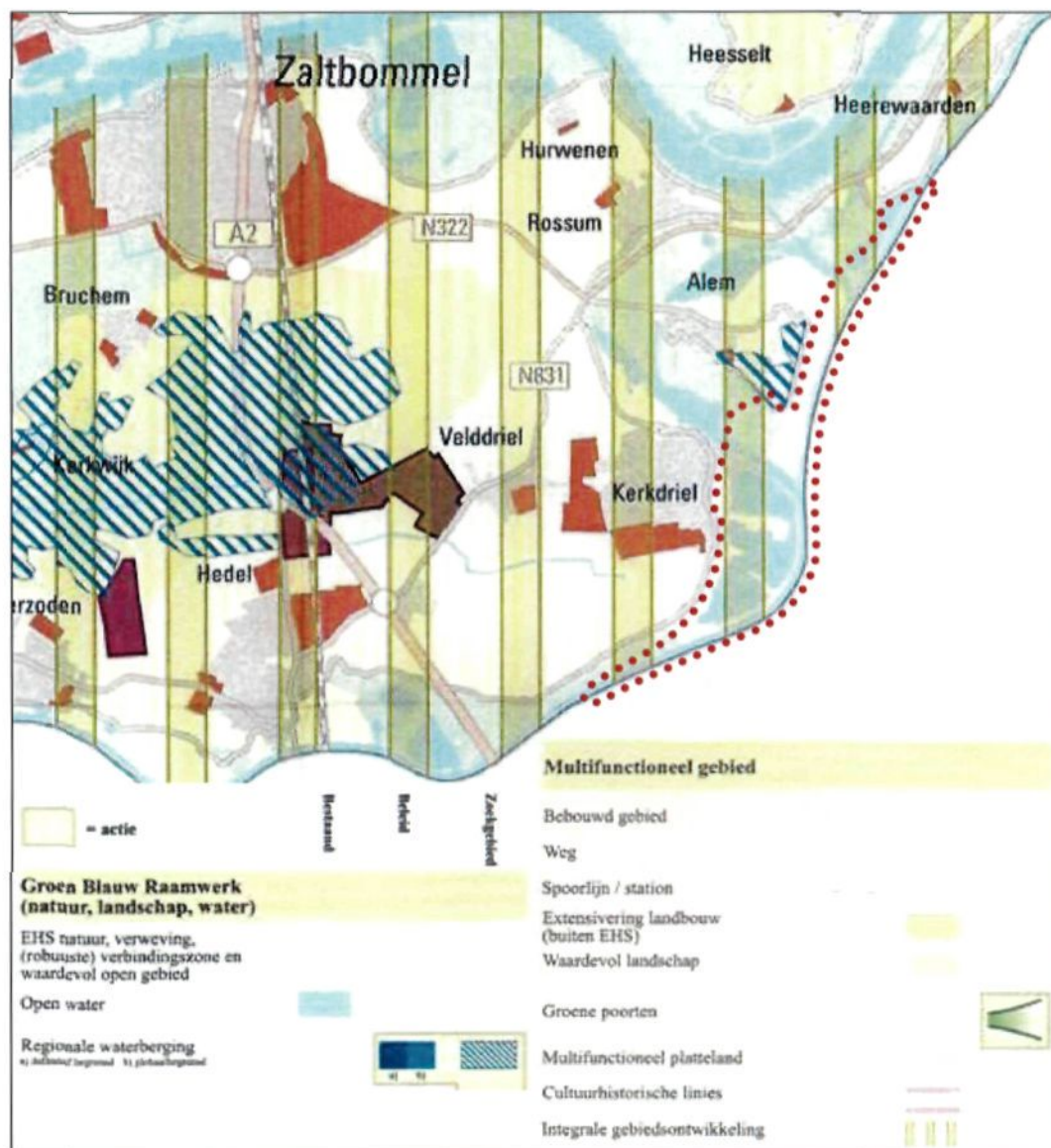
Kaart 11 Integrale Verkenning Maas 2/ Maatregelenatlas (arcering: toekomstige rivierverruiming)

3.3 Provinciaal beleid

3.3.1 Streekplan Gelderland

In 2005 is het nieuwe *Streekplan Gelderland* gepresenteerd onder de titel 'Kansen voor de regio's'. Het werd vastgesteld door Provinciale Staten op 29 juni 2005. Voor het onderhavige plangebied wordt het belang onderschreven van de verdere uitbouw van de EHS in de vorm van EHS natuur en EHS verweving en wordt een deel van het binnendijkse deel van het Eiland van Alem aangegeven als zoekgebied voor regionale waterberging. De gehele Bommelerwaard is aangewezen als gebied ten behoeve van een integrale gebiedsontwikkeling. Gewezen wordt op het feit dat, aansluitend bij de Nota Ruimte, diepe winning ten behoeve van beton- en metselzand is toegestaan voorzover mogelijk binnen de doelstellingen van de EHS. Koppeling met rivierverruiming en/of natuurontwikkeling is vereist. In de uiterwaarden hebben die plannen de voorkeur, waarbij na winning de ontgrondingslocatie wordt aangevuld met uiterwaardengrond die vrijkomt in het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier of IVM deel 2.

De uitgangspunten van de Structuurvisie Rivierenland 2004-2015 zijn opgenomen in het Streekplan 2005. Hier wordt in par. 4.3.1 nader op ingegaan. De Zandmeren worden aangeduid als een recreatief concentratiepunt.

Kaart 12 Uitsnede Streekplan 2005

3.3.2 Gelders Rivierdijkenplan

De hoge waterstanden in 1993 en 1995 hebben voor Gelderland geleid tot een meer preventieve en een op de langere termijn gerichte aanpak en tot intensivering van de dijkverbetering (vastgelegd in het Gelders Rivierdijkenplan: GRIP). Hieruit vloeide een meer integrale benadering voort van het rivierbeheer. Meer ruimte voor water staat centraal.

3.3.3 Kadernota Belvoir

De kadernota *Belvoir* uit juni 2000 streeft naar een ontwikkelingsgericht cultuurhistorisch beleid waarbij cultuurhistorische waarden als kernkwaliteiten een belangrijke impuls geven aan de kwaliteit van de leefomgeving. Ook dient het *Experiment Ruimtelijk Beleid Rivierenland* genoemd te worden. Bij dit regionale

initiatief, dat in nauwe samenwerking met de provincie wordt ontwikkeld, worden onder andere de provinciale (kwantitatieve) richtcijfers vervangen door een nieuwe benadering van de verdeling van het woningbouwcontingent op basis van kwaliteit.

3.3.4 Provinciaal beleid voor natuur en landschap in de uiterwaarden

In het *Gebiedsplan Natuur en landschap Rivierenland* wordt deels al ingespeeld op het beleid dat samenhangt met de beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Het gaat in het Gebiedsplan om het beschrijven en begrenzen van gebieden waarvoor subsidies beschikbaar zijn ter verbetering en herinrichting. In dat opzicht is het Gebiedsplan een vervolg op de RBON begrenzingsplannen.

De begrenzingen van de aandachtsgebieden in het Rivierenland zijn bepaald door de beschrijving van de riviertrajecten en de wijze van rivierverruiming die daarbij past, maar ook door concreet begrensde gebieden met name de stroomdalgraslanden en de weidevogelgebieden. De overige buitendijkse gebieden zijn aangegeven als zoekgebied voor natuurontwikkeling en veiligheid. De daar noodzakelijke maatregelen zoals weerdverlaging en het verwijderen van zomerkades, zullen moeten leiden tot uitbreiding van de natuurgebieden. Over het algemeen zijn hiervoor geen financiële middelen beschikbaar.

Bijzondere aandacht gaat, in het onderhavige plangebied, uit naar het gebied rondom Fort St. Andries dat kansen biedt voor grote natuurlijke eenheden. Deze eenheid omvat tevens de brede Maasuitwaarden aan weerszijden van de oude Maasarm bij Alem. In het Gebiedsplan staan voorts de uitvoeringsmaatregelen genoemd waarin de provinciale ambities zijn vertaald.

3.3.5 Beleidsnotitie Industriezand Gelderland 2001-2008

In de *Beleidsnotitie Industriezand Gelderland 2001-2008* wordt het Gelders beleid ten aanzien van de industriezandwinning voor de periode 2001-2008 uiteengezet. Zandwinning wordt gezien als neven doel of als hoofddoel naast hoogwaterbescherming, natuurontwikkeling, drinkwaterwinning en/of ontwikkelingen van recreatieve, stedelijke functies.

3.3.6 Streekplan-uitwerking verruiming woningbouwcontouren

In december 2005 heeft de provincie Gelderland de Regio Rivierenland verzocht om met voorstellen voor zoekzones voor verstedelijking en landschapsversterking te komen. Begin 2006 heeft de regio aan de gemeenten gevraagd welke wijzigingen buiten de eerder vastgelegde wijzigingen gewenst zijn. Daarbij is de voorwaarde gesteld dat uitbreiding van de zoekzone wordt gecompenseerd door elders zoekzone in te leveren. De voorgestelde wijzigingen zijn inmiddels met de regio voorbesproken en zullen leiden tot een voorstel aan het Algemeen Bestuur en de respectievelijke gemeenteraden.

3.3.7 Strategisch Groenproject Fort Sint Andries

In 1995 is onder leiding van de provincie Gelderland een visie vastgelegd voor de ontwikkeling van het gebied Fort Sint Andries. Dit gebied strekt zich uit langs de

Maas tussen Oijen en Hedel. In de visie voor dit Strategisch Groenproject is een toekomstbeeld geschetst voor 2010 en 2025. In het toekomstbeeld voor 2025 is aan alle uiterwaarden de hoofdfunctie natuur toegekend, met uitzondering van de Moleneindsche Waard, een deel van Over de Maas, de rivieroever ter hoogte van het eiland van Alem en een deel van de Hedelsche Waard. Voor dit gebied blijft agrarisch gebruik de hoofdfunctie. Elders wordt ingezet op nieuwe natuur met het accent op "riviergebonden" natuur zoals nevengeulen, strangen, kruidenrijke graslanden, ooibossen en slibvakken.

In het *Raamplan Landinrichting Fort Sint Andries* van 2002 is een verdere concretisering van planning, organisatie en toekomstige functies opgenomen.

3.4 Gemeentelijk en regionaal beleid

3.4.1 Structuurvisie Rivierenland 2004-2015

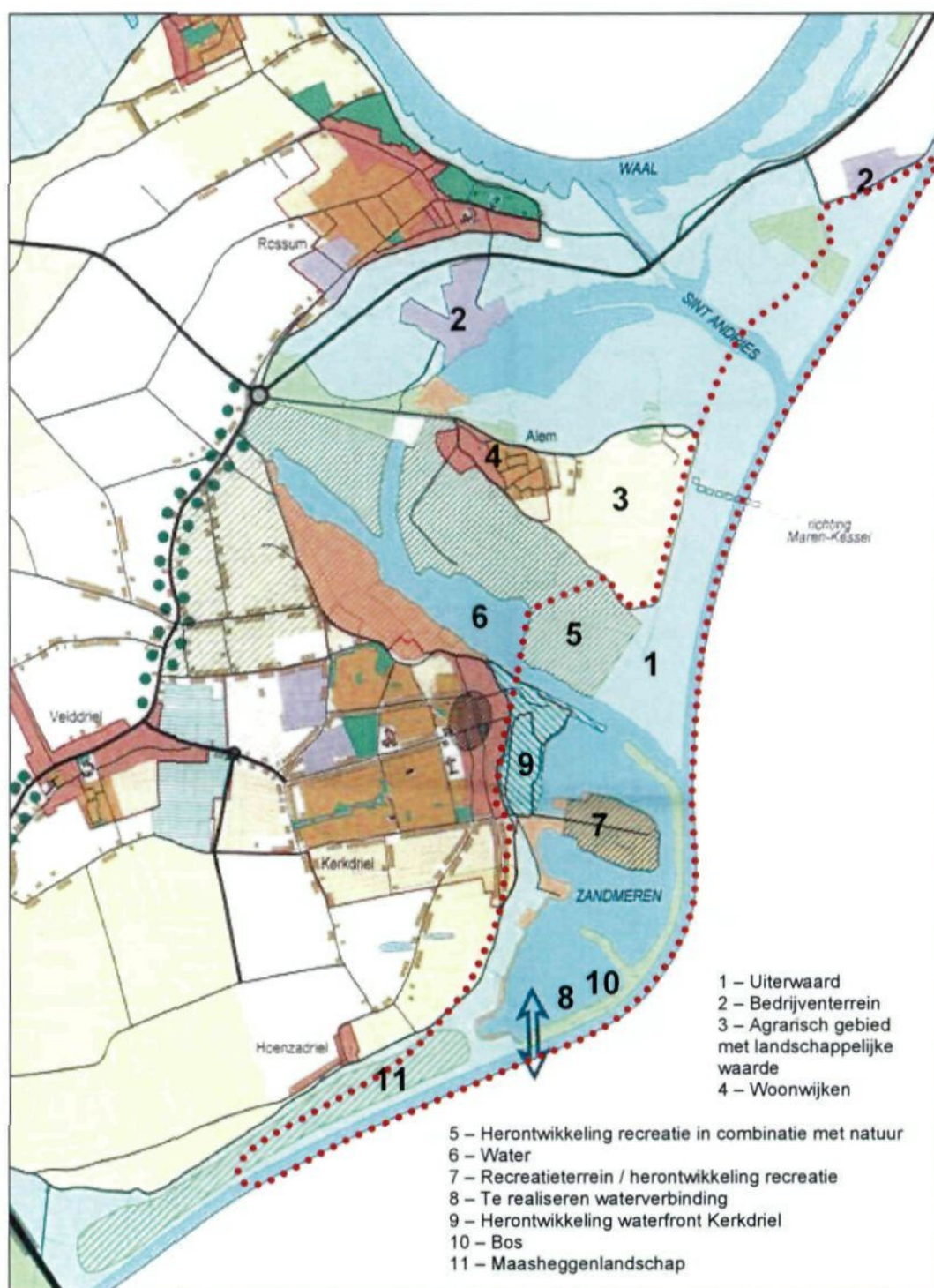
Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van negen gemeenten in het Gelderse riviergebied. Maasdriel is één van deze gemeenten. De Structuurvisie Rivierenland 2004-2015 werd in 2004 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Regio Rivierenland. Uitgangspunt voor de visie vormden beleidsdocumenten van de gemeenten uit de regio. Centraal in de visie staan de richtinggevende kwaliteiten van het Rivierenland. Aanvullend zijn aanzetten gegeven voor het ontwikkelen van een visie op onderdelen waar die nog ontbreekt, zoals ruimtelijke samenhang in de ontwikkeling van recreatie en toerisme en functieverandering in het landelijk gebied.

Met betrekking tot stedenbouwkundige ontwikkelingen wordt het begrip "organisch bouwen" geïntroduceerd. Het gaat daarbij om het stuksgewijs bouwen van woningen of bedrijven binnen een door een set van bouwregels bepaalde structuur, waardoor de ruimtelijke kwaliteit van dorp en landschap wordt versterkt.

In de structuurvisie wordt gesproken over experimenten recreatie & toerisme en over recreatieve concentratiegebieden. De Zandmeren is een concentratiegebied in de Bommelerwaard, dat voorziet in een combinatie van verblijfsrecreatie, waterrecreatie en extensieve recreatie. Toevoeging van meerdere concentratiepunten binnen een deelgebied is niet wenselijk. Uitbreiding is mogelijk, mits ruimtelijke ontwikkelingen gericht zijn op voortzetting of herstel van het onderscheid tussen uiterwaarden, dijken, oeverwaluwen en kommen en leiden tot behoud of herstel van de cultuurhistorische landschappelijke vlakken. Tevens wordt gestreefd naar buitendijks bouwen.

3.4.2 Structuurvisie Plus gemeente Maasdriel

Door de gemeente Maasdriel is op 8 april 2004 de *Structuurvisie Plus* vastgesteld. In deze Structuurvisie wordt de richting van het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen aangegeven, waarbij dit beleid regelmatig zal worden geëvalueerd aan de hand van nieuwe inzichten en ontwikkelingen. In de Structuurvisie plus zijn ook de conclusies verwerkt van een in 2002 uitgevoerd Beleidskader Wonen Bommelerwaard.

Kaart 13 Uitsnede Structuurvisie plus gemeente Maasdriel

Gezien het bestaande beleid en afspraken richt de gemeente Maasdriel zich vooral op de lokale taakstelling en voor de lange termijn op het benutten van kansen. Identiteit, herkenbaarheid en leefbaarheid zijn de dragende begrippen. Het benutten van de ligging aan Maas en Waal is een van de peilers voor het

beleid. De ambitie richt zich ook op de ontwikkelingen in het winterbed cq. rivierbed. De door de rijksoverheid voorgestane ruimte voor de rivier bedreigt een aantal waarden maar kan ook bijdragen aan het realiseren van nieuwe waarden door het verhogen van de landschappelijke attractiviteit van het gebied en het realiseren van nieuwe recreatiegebieden. Voor het toekomstig beleid worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het versterken van de eigen identiteit en van landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden, elementen en structuren;
- zorgen voor een gezonde plattelandseconomie, duurzame en energiezuinige ontwikkelingen;
- inspelen op een groeiende vergrijzing van de bevolking, het binden van jongeren en de middenklasse aan de gemeente;
- het instandhouden van het voorzieningenniveau in de hele gemeente;
- de opvang van de eigen bevolkingsontwikkelingen van sociaal en economisch gebonden;
- het streven naar voldoende recreatieve en werkgelegenheidsvoorzieningen voor de eigen bevolking;
- het realiseren en versterken van recreatieve voorzieningen is een speerpunt van het gemeentelijk beleid.

Ontwikkelingen dienen plaats te vinden binnen het kader van de duurzame ruimtelijke hoofdstructuur. Voor het landelijk gebied ligt de nadruk op het behoud en de versterking van de ecologische en de bestaande landschappelijke hoofdstructuur. Dit moet gebeuren door het versterken van identiteit gevende elementen en het ontwikkelen van robuuste samenhangende eenheden waar mogelijk in combinatie met landschappelijke en recreatieve ontwikkelingen.

Gestreefd wordt naar zonering en herstructurering van intensieve vormen van landbouw maar ook naar behoud van de agrarische functie van het binnendijks gebied, verbetering van de milieukwaliteit, het versterken van de landschappelijke en ecologische samenhang tussen met name de buitendijkse natuurgebieden en de verspreide elementen en het verbeteren van de lokale natuurwaarden.

Voor de recreatieve sector geldt dat de recreatieve infrastructuur en de daaraan verbonden voorzieningen moet worden verbeterd, bestaande lokale en regionale recreatieve voorzieningen verder ontwikkeld moeten worden en nieuwe dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen mede gericht moeten zijn op verlenging van de seizoenstijd. Verder gaat het om het bevorderen van meerdaagse bezoeken door verschillende vormen van verblijfsrecreatie, het bieden van een onderscheidend aanbod in vergelijking met dat in de regio, kleinschalig kamperen bij de boer en het uitbuiten van het eigen karakter van de kernen om een gevarieerd pakket te kunnen bieden.

Kerkdriel is een van de grotere kernen in de gemeente. Verbetering van de samenhang tussen de dorpen en de rivierdijken, van de recreatieve uitlooptmogelijkheden in de kernranden, het realiseren van nieuwe experimentele woonvormen ter verbreding van het aanbod en het optimaliseren van het ruimtegebruik zijn hier belangrijke doelstellingen.

De in het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" opgenomen elementen voor de Zandmeren maken op hoofdlijnen reeds deel uit van de Structuurvisie Plus. Hierin wordt gewezen op de te realiseren waterverbindingen, herontwikkeling van het waterfront Kerkdriel en recreatie en het creëren van "Ruimte voor de Rivier". Cruciaal voor het welslagen van "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" is de herontwikkeling van het waterfront van Kerkdriel (punt 9 op kaart 13) in combinatie met de realisatie van een doorsteek in het Zandmerengebied (punt 8 op kaart 13).

3.4.3 Gemeentelijk verkeer- en vervoerbeleid

Eind april 2007 is een compleet verkeersmodel voor de Bommelerwaard gereed. Dit verkeersmodel wordt de onderligger voor een ambtelijk op te stellen Verkeerscirculatieplan (V.C.P.) voor het oostelijk deel van de gemeente Maasdriel. De verwachting is dat dit V.C.P. in augustus beschikbaar is. Eind 2007 of begin 2008 wordt een in een gemeentebreed Mobiliteitsplan het gemeentelijk verkeersbeleid vastgesteld.

3.4.4 Bestemmingsplan Buitengebied

De gemeenteraad van Maasdriel heeft op 22 februari 2006 het bestemmingsplan Buitengebied Maasdriel (buitendijks en binnendijks gelegen gedeelten) vastgesteld. Op 17 oktober 2006 werd het plan goedgekeurd door GS van Gelderland en in december 2006 is het nieuwe bestemmingsplan rechtskrachtig geworden.

Het betreft een planherziening ex artikel 30 WRO in verband met het onthouden van goedkeuring aan het voorafgaande plan. In het voorontwerpbestemmingsplan is ervoor gekozen de uitgangspunten van de richtlijn Ruimte voor de Rivier strikt te volgen. Dat wil zeggen dat in het voorontwerp de bestaande toestand juridisch-planologisch is vastgelegd. De deelprojecten die in het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" naar voren zijn gebracht zijn in het bestemmingsplan nog niet opgenomen. Het nieuwe bestemmingsplan is inmiddels in de gemeenteraad behandeld. Bij die gelegenheid heeft de raad aangegeven geen bezwaar te hebben tegen het onderhavige project en de wens uitgesproken voort te gaan met de verdere uitwerking.

3.5 Conclusie planologisch kader

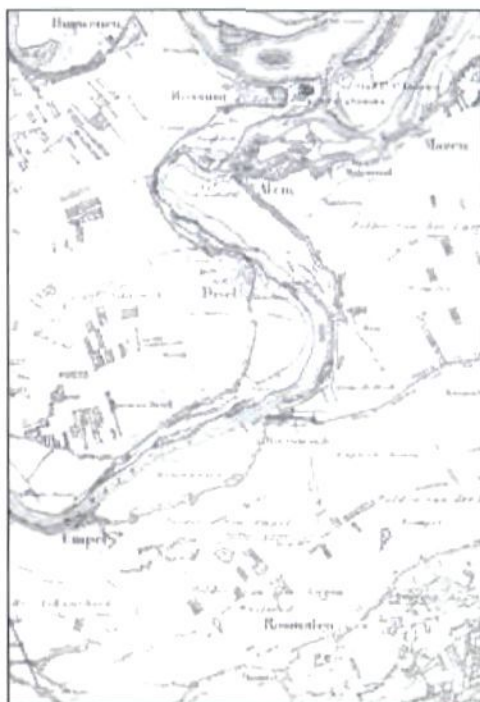
Er kan worden geconstateerd dat "Ruimte voor MAASdriel" in het algemeen en de deelprojecten specifiek zoals vervat in deze studie passen binnen het beleidskader van het Rijk, provincie Gelderland en de gemeente Maasdriel.

Het MER zal alle milieueffecten in beeld moeten brengen, zodat de gemeente Maasdriel in haar functie als bevoegd gezag een weloverwogen en onderbouwd besluit kan nemen over een bestemmingsplanwijziging.

4 Huidige situatie

Ter informatie en ter bepaling van mogelijke effecten bij de realisering van de deelprojecten uit het planconcept "Ruimte voor MAASdriel, de Zandmeren" op het milieu wordt in dit hoofdstuk in het kort ingegaan op enkele facetten van het landschap.

4.1 Landschap

Kaart 14 Situatie ±1838

Kaart 15 Huidige situatie

Als een historische kaart van het gebied gelegd wordt naast een kaart van de huidige situatie dan worden al snel een paar zaken duidelijk. In de periode voor de bedijking van de Maas was sprake van een zeer dynamisch gebied met vrije meandering van de hoofd- en nevengeulen van de rivier. De Marensche Waard is herkenbaar en ligt als een eiland omgeven door een hoofd- en nevengeul. Het Eiland van Alem bestond nog niet; Alem werd aan de westzijde begrensd door de Maas. Driel ligt aan een binnenbocht aan de Maas, de directe relatie met de rivier is sterk met een zomerkade langs de Maas. Ook de steenfabriek is herkenbaar.

In 2000 is van die directe relatie geen sprake meer. De bedijkte Maas is naar het oosten opgeschoven en heeft Alem afgescheiden van het 'vasteland'. De grillige meanders zijn gekanaliseerd en deels vergraven. De naar het westen krullende meander is nog wel herkenbaar maar is door een dam in twee stukken gesneden

en heeft zijn watervoerende functie verloren. Grondstofwinning (klei en zand) heeft het landschap gevormd. Kerkdriel is van de rivier afgekeerd.

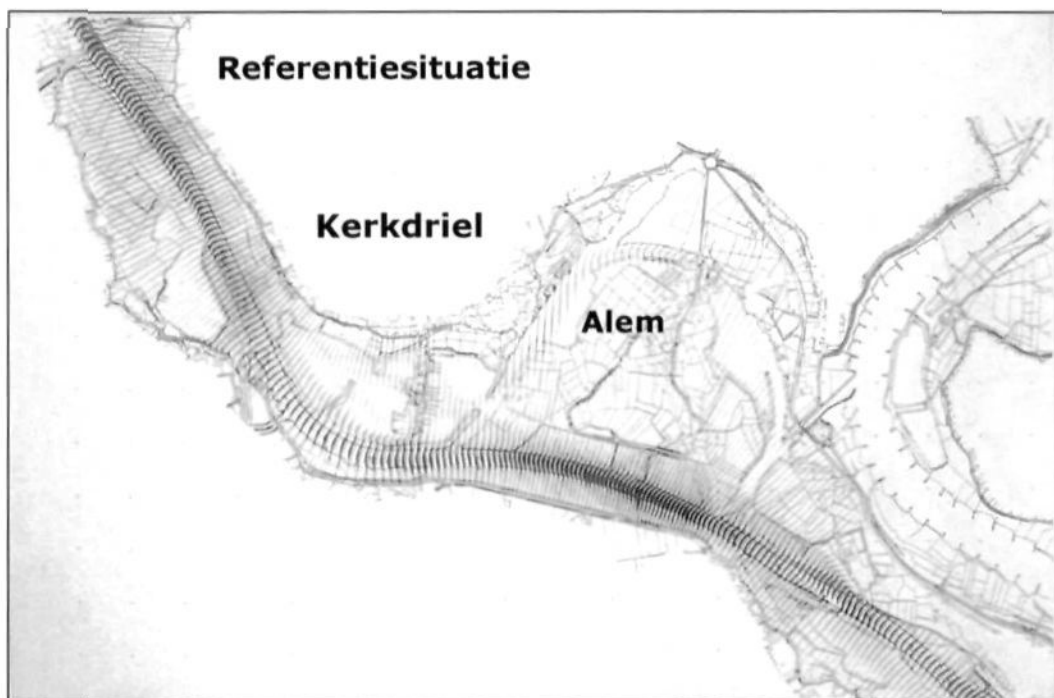
In de directe omgeving van het plangebied wordt de komende jaren een grote impuls gegeven aan de landschappelijke ontwikkeling ter plaatse van de Middelwaard, direct ten zuiden van de kern Alem. Het karakteristieke kleinschalige Maasheggenlandschap werd hier op initiatief van het Ministerie van LNV in het kader van de landinrichting hersteld. In de afgelopen drie jaar is in dit kader door de overheden in dit gebied geïnvesteerd.

4.2 Landgebruik

De vruchtbare gronden van de Middelwaard en Hoenzadriel zijn overwegend in landbouwkundig gebruik. Op de vlakke vochtige delen en de reliëfrijke delen ter plaatse van de oeverwallen overheerst een gebruik als grasland, op de overige delen zijn de percelen in gebruik als zowel grasland als akker.

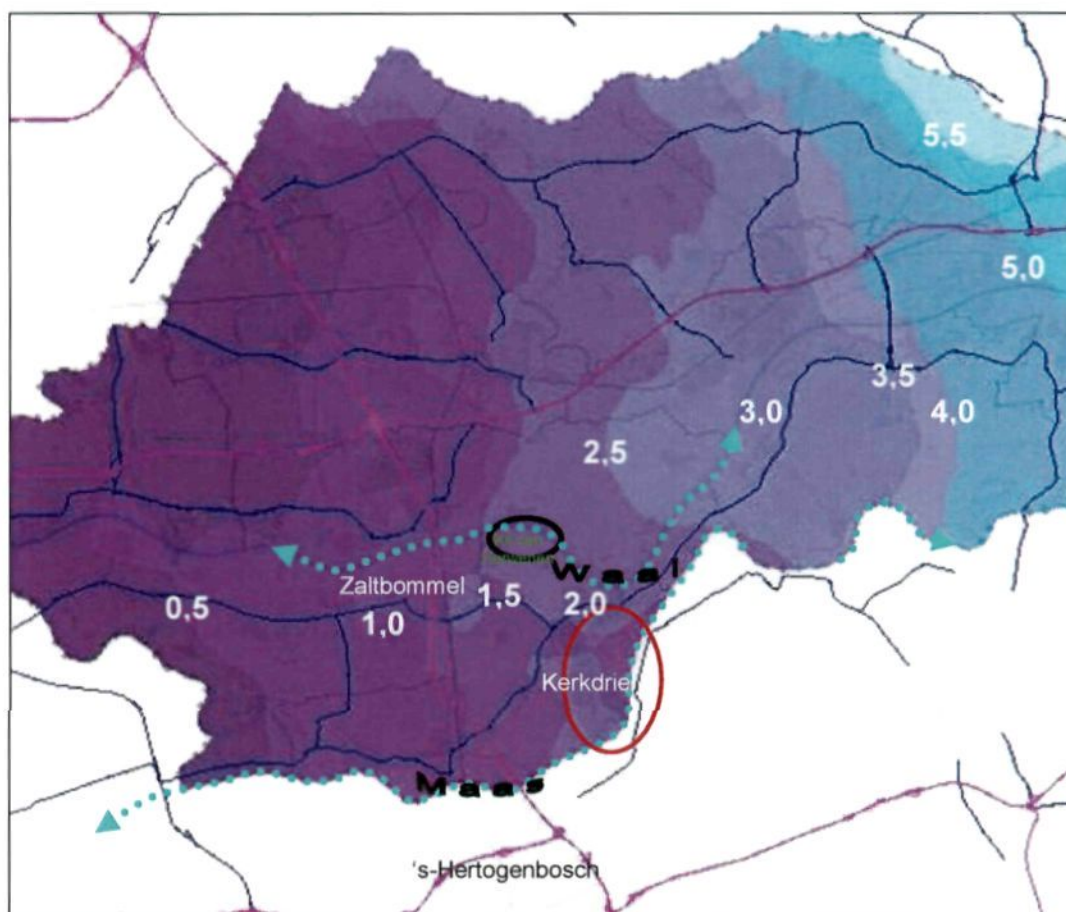
Rond het plassengebied van De Zandmeren vindt de nodige recreatieve bedrijvigheid plaats. Naast diverse jachthavens met werf, reparatieplaatsen en winterstallingen, een grote camping, golfbaan en dagstrand komen diverse kleine uitspanningen voor. De ontwikkeling van deze bedrijven heeft in de afgelopen tien jaar veel nadeel ondervonden van de beperkte ontwikkelingsmogelijkheden in het Maasdal als gevolg van de *Beleidslijn Ruimte voor de Rivier*.

4.3 Hydrologie

Kaart 16 Stromingskaart van de Maas bij Alem en Kerkdriel

Langs Alem en Kerkdriel stroomt één van de belangrijkste natuurlijke slagaders voor wat betreft de bovengrondse afvoer van water door Nederland. De Maas ontspringt in het Noordoosten van Frankrijk en mondt via de Bergse Maas, de Amer en het Hollandsch Diep uit in de Zeeuwse delta (Volkerak en Haringvliet). De rivier is in de laatste eeuwen ingebed tussen winterdijken en meanders zijn afgesneden. De Maas wordt ter hoogte van Alem en Kerkdriel niet gestuwd; de laatste stuw bevindt zich 8 à 10 kilometer stroomopwaarts bij Lith. Het beschermingsniveau van 1x per 1250 jaar wordt bereikt bij een dijkhoogte van ca. 710 cm +NAP. Bij een gemiddelde afvoer ligt het waterpeil in de Maas op ca. 90 cm +NAP. Het peil wordt daarbij beïnvloed door het tij in de Noordzee, en varieert daardoor nog binnen een bandbreedte van ca. 15 cm.

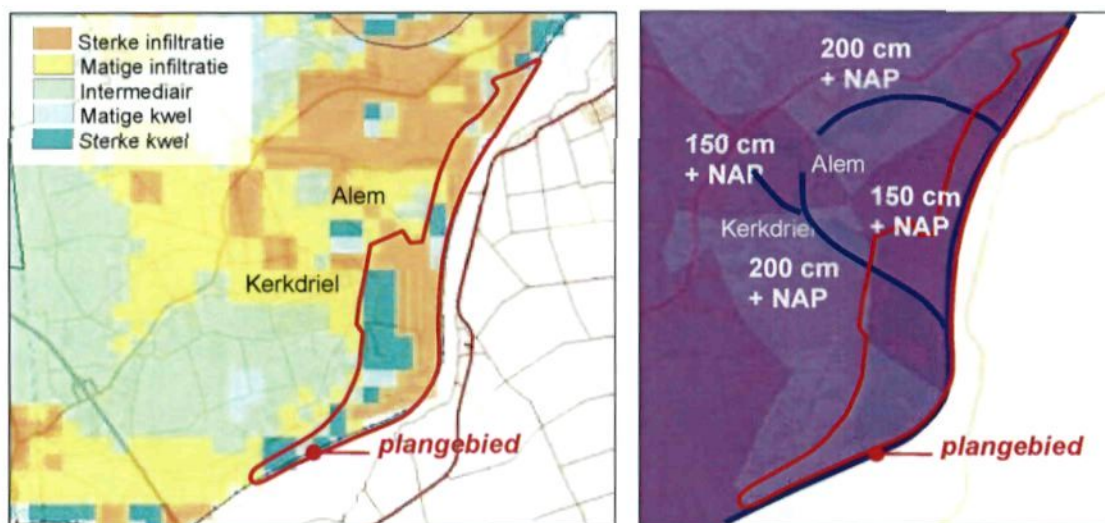

Kaart 17 Isohyphenpatroon van het 1^e watervoerende pakket (grondwater) in meter boven NAP in de provincie Gelderland
Bron: www.gelderland.nl

Bij hoge tot zeer hoge waterstanden vult de Maas het gehele winterbed cq. rivierbed op tot aan de winterdijken. Bij Alem zijn deze dijken niet alleen aanwezig op de flank van de stroomrug naar de achterliggende komgronden, parallel aan de rivier, maar ook rondom de kern Alem en bij het dorp behorende binnendijkse landbouwgebieden. Tijdens hoogwater ontstaat kweldruk op de winterdijken. Hierdoor kunnen fracties rivierwater door en onder de waterkering heen sijpelen

naar de achtergelegen binnendijkse gronden. Stabiliteit, mate van kwel en de hoogte van de waterkering dienen in het MER in kaart gebracht te worden. Dit proces komt op tal van plaatsen langs de Gelderse en Brabantse Maas voor en kan een risico vormen voor de stabiliteit van de dijken.

Het grondwater in het plangebied en de naaste omgeving wordt sterk beïnvloed door het waterpeil in de Maas. De Maas heeft een drainerende functie, waardoor het regionale grondwater vanuit de hooggelegen gronden in de richting van de Maas stroomt. Het isohypsenpatroon van het grondwater correspondeert met het verhang van het Maaswaterpeil en toont dat het water in de directe nabijheid van de Maas tot op enkele meters of nog minder van het maaiveld komt (kaart 1). Het water bevindt zich op 1,5 tot 2,0 m +NAP, terwijl de maaiveldhoogte varieert van ca. 3,5 à 4,0 m +NAP in de lager gelegen delen van het plangebied. Het grondwater wordt ter hoogte van het plangebied beïnvloed als gevolg van de aanleg van de Zandmeren bij Kerkdriel, door een eerder uitgevoerde gedeeltelijke ontgraving van de Marensche Waard, en door de aanleg van de bochtafsnijding van de Maas ten oosten van Alem. De diepte van het water in de Zandmeren is aangegeven op de kaart in bijlage 2. Ter hoogte van het plangebied is een "knik" zichtbaar in het patroon van een naar het westen afnemende grondwaterhoogte ten opzichte van NAP; bij Kerkdriel is dit pijl hoger dan ter plaatse van het "eiland van Alem". Klaarblijkelijk is de invloed van de Maas op het grondwater ter plaatse van Kerkdriel sinds de afsluiting van de Maasmeander afgenomen, doordat de rivier niet meer direct langs het dorp stroomt.

Kaart 18 Kwel-infiltratiekaart van Gelderland

Bron: www.gelderland.nl

Kaart 19 Uitsnede Isohypsenpatroon van het grondwater

Uit bovenstaande kwel-infiltratiekaart kan worden opgemaakt dat de open wateren rond Alem en Kerkdriel fungeren als "infiltratiegebied"; neerslag komt hier direct in het "grond"water terecht. Het is opmerkelijk dat de kaart aangeeft dat in het gebied tussen de Zandmeren en de Maasdijk van Kerkdriel een sterke kweldruk aanwezig is. In dit gebied is middels omputting een op natuurontwikkeling gerichte grondstofwinning gepland en verdient vanuit infiltratie

en kwel extra aandacht. Uit de kaart blijkt niet dat in de omgeving van het plangebied aan de binnendijkse zijde van de winterdijk gebieden zijn met een sterke kweldruk vanuit de Maas.

In eerste instantie wordt geen groot negatief effect op de actuele hydrologische situatie als gevolg van de geplande grondstoffenwinningen en de voorgestelde hydraulische situatie voorzien; maximaal plus of min 0,50 m. Verwacht wordt dat de "oorspronkelijke" grondwatersituatie van voor aanleg van de bochtafsnijding zich zal herstellen. Hiernaar is nader onderzoek noodzakelijk. Dit aspect is mede van belang in verband met de stabiliteit van de dijken en hydrologisch gevoelige vegetaties.

4.4 Flora en fauna

Het gebied is in 2005 in de maanden maart, mei en juli middels een verkennend onderzoek geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde en/of zeldzame flora en fauna.

Foto 1 Fraai kruidenrijk stroomdalgrasland tussen de Maas en de Marensche Waard.

Oostelijke deel Marensche Waard (kaart 2 voor de ligging)

De belangrijkste waarde van het deel van het plangebied ten oosten van Alem is gelegen in het voorkomen van een aantal broedvogelsoorten van de Rode lijst van open landbouwgebieden (weidevogels), van struweel en van pioniervegetaties langs open water. In het gebied heeft de Gele kwikstaart

("gevoelig") twee territoria, Graspieper ("gevoelig") twee territoria en Wulp één territoria op de akkers en graslanden. Ooievaar, Grutto en Tureluur zijn weidevogels die vanuit de omgeving de graslanden van de (oostelijke) Marensche Waard bezoeken om er te foerageren. Een van struweel als Kneu ("gevoelig") komt voor in de aanwezige meidoornbeplantingen.

De zomerkaden en oeverwalrestanten langs de Maas ten oosten van Alem kennen een vegetatie met elementen van een stroomdalflora met planten als Echte kruisdistel, Sikkeldklaver, Geel walstro, Gewone bermzegge, Kaal breukkruid, Groot streepzaad, Wilde peen, Knolboterbloem, Margriet, Muurpeper en Zandmuur. Het geheel geeft deze locaties een bloemrijk en esthetisch fraai karakter.

Zandmeren, Middelwaard en Hoenzadriel (kaart 2 voor de ligging)

De belangrijkste waarde van dit gebied is gelegen in het voorkomen van een aantal broedvogelsoorten van de Rode lijst van open - en halfopen landbouwgebieden (weidevogels), kleine bosjes, struweel en van pioniervegetaties langs open water. In het gebied heeft de Patrijs (Rode lijst, status "kwetsbaar") zes territoria, Gele kwikstaart ("gevoelig") één territorium, Graspieper ("gevoelig") zes territoria en Wulp twee territoria op de aanwezige akkers en graslanden. De Ooievaar bezoekt vanuit de omgeving de graslanden van Hoenzadriel om er te foerageren. Soorten van struweel als Kneu ("gevoelig"), Roodborsttapuit en Ringmus ("gevoelig") komen voor in de aanwezige meidoornbeplantingen. De Visdief ("kwetsbaar") komt in dit gebied met twee broedparen voor. Deze soort broedt op rustig gelegen zandstranden langs de oude Maasmeander en de Zandmeren. In het gebied komen soorten van jong bos, boomgroepen en kleine bosjes voor zoals Groene specht ("kwetsbaar") met twee territoria, Nachtegaal ("kwetsbaar") met één territorium, Grauwe vliegenvanger ("gevoelig") met één territorium en Matkop met één territorium. Tevens bevindt zich een Roekenkolonie met 22 nesten direct ten zuiden van de Zandmeren.

De Middelwaard en de strook land tussen de Zandmeren en de Maas kent oeverwalrestanten waarbij vooral die van de Middelwaard zeer fraai zijn. Deze oeverwalrestanten kennen een vegetatie met elementen van een stroomdalflora met planten als Kattedoorn, Echte kruisdistel, Sikkeldklaver, Geel walstro, Gewone bermzegge, Kaal breukkruid, Groot streepzaad, Wilde peen, Knolboterbloem, Margriet, Muurpeper en Zandmuur. Het geheel geeft deze locaties een bloemrijk en esthetisch fraai karakter. In de oude Maasmeander komt de zeldzame plantensoort Zannichelia voor en in de Maas ter hoogte van Hoenzadriel bevindt zich een vegetatie van Rivierfonteinkruid.

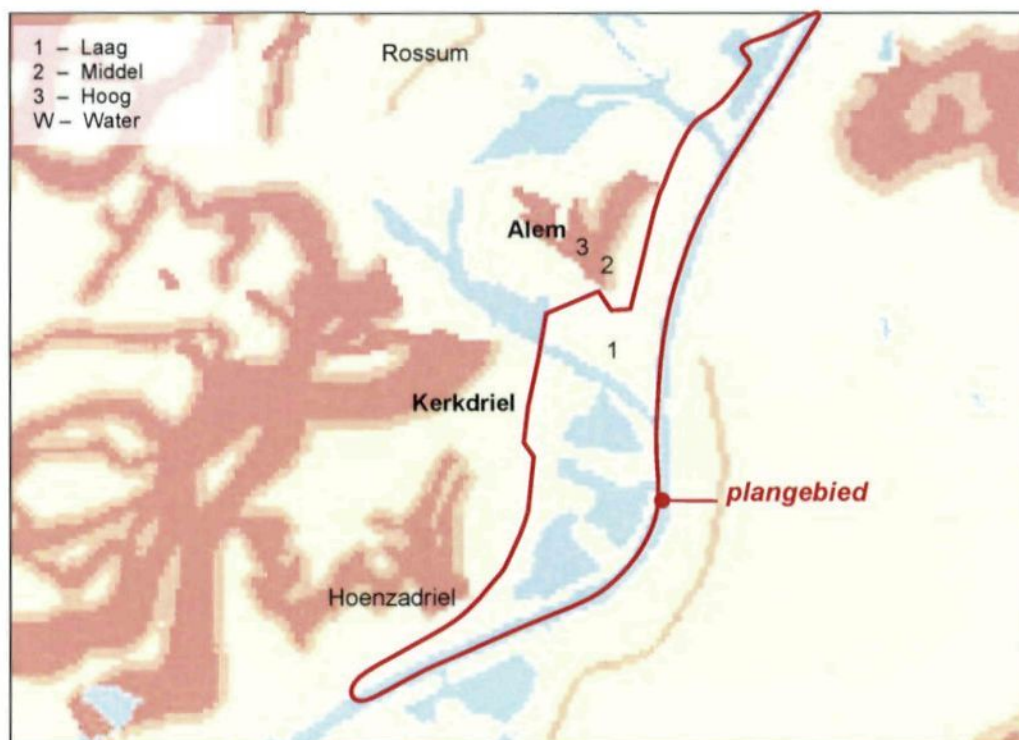
Conclusie

De initiatieven voor de Zandmeren kunnen enerzijds leiden tot het (tijdelijk) lokaal verdwijnen van (bijzondere) actuele flora- en faunawaarden. Dit dient bij voorkeur zoveel mogelijk beperkt te worden. Anderzijds bieden de initiatieven goede mogelijkheden om andere natuurwaarden en biotooptypen vestigingskansen te bieden.

Op basis van de voorgenomen ontwikkeling kan een conflict ontstaan met bepalingen in artikel 75, vijfde lid, onderdeel C van de Flora- en faunawet, vanwege negatieve effecten op enkele beschermde soorten. Dat geldt op grond van de huidige inzichten voor de weidevogels en vogels van beplantingen en dan met name voor standvogels zoals Roek, Groene specht, Patrijs en Kneu. Voor deze soorten dient een ontheffing op de Flora- en faunawet aangevraagd te worden indien uit nader onderzoek blijkt dat deze soorten negatief worden beïnvloed door de ontwikkelingen. Dit kan, afhankelijk van de resultaten van nog uit te voeren veldwerk, ook gelden voor vleermuissoorten. De veldbezoeken voor inventarisatie van flora en fauna worden in 2006 voortgezet. Daarnaast kan contact worden opgenomen met plaatselijke verenigingen, zoals het IVN.

De beplantingen dienen op grond van de Boswet vervangen te worden, en zijn tevens van belang voor beschermde flora en fauna.

4.5 Archeologie

Kaart 20 Archeologische verwachtingswaarde (ROB)

De kans op het voorkomen van intacte, onverspoelde archeologische resten is in grote delen van het plangebied gering. In vrijwel het gehele plangebied ontbreken bekende intacte archeologische vindplaatsen. Er bestaat een grote kans op aanwezigheid van mogelijk verspoelde archeologische vondsten in verband met de vermoedelijke ligging van een belangrijke Romeinse nederzetting waarvan talloze vondsten bekend zijn uit de plas aan de noordwest-zijde van de Marensche Waard. Rekening dient te worden gehouden met de aanwezigheid

van "watergerelateerde" archeologische objecten uit de Middeleeuwen. Twee relatief kleine delen van het plangebied zijn buiten de invloedssfeer gebleven van de Maas. Het betreft een smalle strook aan de voet van de winterdijk (Veerweg) en een gedeelte van de uiterwaarden langs de gegraven Maas. In deze zones zijn geen duidelijke aanwijzingen voor grootschalige diepe bodemverstoringen aangetroffen. Uitgegaan moet worden van een hoge archeologische verwachting voor de resten van bewoning uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen. Aanwezigheid van oudere resten kan niet worden uitgesloten (Raap, 2005).